

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANA BİLİM DALI

TABİAT PARKLARININ YÖRE HALKININ REKREATİF
İHTİYAÇLARINI KARŞILAMA DÜZEYLERİNİN
BELİRLENMESİ (ÇORUM İLİ ÖRNEĞİ)

MURAT YILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDA ERKAN BUĞDAY

EYLÜL - 2021

KASTAMONU

TEZ ONAYI

MURAT YILMAZ tarafından hazırlanan “**Tabiat Parklarının Yöre Halkının Rekreatif İhtiyaçlarını Karşılama Düzeylerinin Belirlenmesi (Çorum İli Örneği)**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı **17.09.2021** tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliği ile Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **Orman Mühendisliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Seda ERKAN BUĞDAY Çankırı Karatekin Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN Çankırı Karatekin Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Sezgin AYAN Kastamonu Üniversitesi	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş olan bu tez Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunca onanmıştır.

Enstitü Müdürü	Prof. Dr. İzzet ŞENER	
----------------	-----------------------	-------

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Murat YILMAZ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TABİAT PARKLARININ YÖRE HALKININ REKREATİF İHTİYAÇLARINI KARŞILAMA DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ (ÇORUM İLİ ÖRNEĞİ)

MURAT YILMAZ

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANA BİLİM DALI

DANIŞMAN:DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDA ERKAN BUĞDAY

Odun dışı orman ürün ve hizmetlerinden olan ormanın rekreasyonel faydaları üzerine gerçekleştirilen bu çalışma iki ana başlık üzerine kurulmuştur. Çalışmanın birinci bölümünde orman içi rekreasyon alanlarının (A, B, C ve D tipi mesire yeri ve tabiat parklarının), Türkiye’de dağılımı ve çeşitli kriterler (illerin kişi başı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla değerleri, km²’ye düşen insan sayısı, nüfus artış hızı, orman alanının genel alana oranı ve toplam orman içi dinlenme alanları) kullanılarak Weighted Overlay analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda orman içi rekreasyon alanı ihtiyacına göre iller üç kategoriye ayrılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde çalışmaya konu alanlardan Türkiye’de tabiat parklarının ziyaretçilerinin genel özellikleri, tabiat parkı kullanım amaçları, farkındalıkları vb. özellikler üzeri bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda Çorum ili örneği üzerine genel olarak ziyaretçilerin tabiat parklarını piknik amaçlı kullandıkları, alt yapı ve donatıların yeterli olduğu, ziyaretçilerin tabiat parklarının kurulduğu ormanlık alan ile ilgili olarak yeterli bilgi sahibi olmadığı, tabiat parkında ziyaretçilerin huzur-mutluluk vb. pozitif duygular hissettiği, tabiat parklarının şehre yakınlığının önemli olduğu vb. sonuçlar elde edilmiştir. Bunula birlikte Türkiye düzeyinde ormanların rekreasyonel faydalarında optimal düzeyde halkın faydalanmasını sağlamak amacıyla çok kriterli analizler yapılmalı ve bu sonuçlara ilişkin planlamalar yapılmalıdır. Ayrıca mevcut orman içi rekreasyon alanlarının kullanımında toplumun orman farkındalığı artırılmalı, farklı araçlar ile kent insanın bu alanlara ilgisi çekilmelidir.

ANAHTAR KELİMELEER:Tabiat Parkı, Rekreasyon, Korunan Alanlar

Eylül 2021, 73 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

DETERMINATION OF NATURE PARKS' MEETING THE RECREATIONAL REQUIREMENTS OF LOCAL PEOPLE (CASE OF ÇORUM PROVINCE)

MURAT YILMAZ

**KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SCIENCE
DEPARTMENT OF FOREST ENGINEERING
SUPERVISOR: ASSIST. PROF. SEDA ERKAN BUĞDAY**

This study, which was carried out on the recreational benefits of forest, which is one of the non-wood forest products and services, is based on two main parts. In the first part of the study, the distribution of recreational areas (A, B, C and D type recreation areas and nature parks) in Turkey and Weighted Overlay analysis was carried out using various criteria (Gross Domestic Product values per capita of provinces, number of people per km², population growth, the ratio of forest area to general area and total forest rest areas). As a result of the analysis, the provinces were divided into three categories according to the need for recreational areas in the forest. In the second part of the study, a survey study was carried out in terms of characteristics (the general characteristics of the visitors of the nature parks in Turkey, the purposes of use of the nature parks, their awareness, etc.). As a result of the study, on the example of Çorum province, the visitors generally use the nature parks for picnic purposes, the infrastructure and equipment are sufficient, the visitors do not have enough information about the forest area where the nature parks are established, and the visitors in the nature park are found to be peaceful and happy, feel positive emotions, the proximity of nature parks to the city is important, etc. results have been obtained. In addition, multi-criteria analyze should be made and plans should be made for these results in order to ensure that the public benefit from the recreational benefits of forests at the level of Turkey at an optimal level. In addition, forest awareness of the society should be increased in the use of existing forest recreation areas, and urban people should be attracted to these areas with different tools.

KEYWORDS: Nature Park, Recreation, Protected Areas

September 2021, 73 Page

TEŞEKKÜR

“Tabiat Parklarının Yöre Halkının Rekreatif İhtiyaçlarını Karşılama Düzeylerinin Belirlenmesi (Çorum İli Örneği)” isimli bu çalışma Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Bu tez çalışmasının konu seçimi başta olmaz üzere tez çalışmam süresince bana akademik olarak desteğini büyük bir sabır ve ilgi ile veren danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Seda ERKAN BUĞDAY’a teşekkürü bir borç biliyorum. Tezimin gelişmesinde bana destek olan tez jüri üyeleri sayın hocalarım Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN ve Prof. Dr. Sezgin AYAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yine tez çalışması süresince bana sürekli destek olan ve yol gösteren Çorum Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürüm Mustafa GÖZLER ve değerli şefim Hayri KÖMÜR’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca kıymetli zamanını benim için ayırıp, bana her konuda destek olan değerli ailem ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum.

Murat YILMAZ

Kastamonu, 2021

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI	ii
TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Türkiye’de Orman Varlığının Rekreatyon Değeri ve Mevzuattaki Yeri	3
1.2 Kaynak Özetleri.....	5
1.2.1 Dünyada Orman ve Rekreatyon İlişkileri Üzerine Yapılan Çalışmalar	5
1.2.2 Türkiye’de Orman ve Rekreatyon İlişkileri Üzerine Yapılan Çalışmalar	11
1.2.3 Türkiye’de Tabiat Parkları Üzerine Yapılan Çalışmalar	20
2. MATERYAL VE YÖNTEM	28
2.1 Materyal.....	28
2.1.1 Çorum İli Orman Varlığı	28
2.2 Yöntem	30
3. BULGULAR	33
3.1 Türkiye’de Orman İçi Rekreatyon Alanlarının Değerlendirilmesi	33
3.1.1 Türkiye’de Orman İçi Rekreatyon Alanlarının Dağılımı	33
3.1.2 Türkiye’de Orman İçi Rekreatyon Alanlarının Çeşitli Kriterler Açısından Değerlendirilmesi	37
3.2 Tabiat Parklarının Yöre Halkının Rekreatif İhtiyaçlarını Karşılama Durumu	42
3.2.1 Katılımcıların Demografik Yapısı	43
3.2.2 Katılımcıların Tabiat Parklarını Tercih Etme Nedenleri	45
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	54
5. ÖNERİLER.....	57
KAYNAKLAR	59
EK A.....	69
ÖZGEÇMİŞ.....	73

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1 Çorum ilinde yer alan orman işletme müdürlükleri	29
Şekil 2.2 Çatak Tabiat Parkı	29
Şekil 2.3 Sıklık Tabiat Parkı	30
Şekil 3.1 Türkiye’de A tipi mesire yerlerinin iller düzeyinde alansal olarak dağılımı	33
Şekil 3.2 Türkiye’de B tipi mesire yerlerinin iller düzeyinde alansal olarak dağılımı	34
Şekil 3.3 Türkiye’de C tipi mesire yerlerinin iller düzeyinde alansal olarak dağılımı	34
Şekil 3.4 Türkiye’de D tipi mesire yerlerinin iller düzeyinde alansal olarak dağılımı	35
Şekil 3.5 Türkiye’de tabiat parklarının iller düzeyinde alansal olarak dağılımı	36
Şekil 3.6 Türkiye’de milli parklarının iller düzeyinde alansal olarak dağılımı	36
Şekil 3.7 İller düzeyindeki verilerin rasterları (a- toplam orman içi dinlenme alanları, b- 2016-2020 yılları arası ortalama km ² ’ye düşen insan sayısı c- 2018-2020 yılları arası ortalama nüfus artış hızı d- kişi başı GSYH e- orman alanının genel alana oranı)	38
Şekil 3.8 Türkiye’de orman içi dinlenme alanlarının iller düzeyinde reclass analizi sonucu	38
Şekil 3.9 Türkiye’de orman alanlarının genel alanlarına oranının iller düzeyinde reclass analizi sonucu.....	39
Şekil 3.10 Türkiye’de kişi başı GSYH değerinin iller düzeyinde reclass analizi sonucu	40
Şekil 3.11 Türkiye’de 2018-2020 yılları arası ortalama nüfus artış hızının iller düzeyinde reclass analizi sonucu.....	40
Şekil 3.12 Türkiye’de 2016-2020 yılları arası ortalama km ² ’ye düşen insan sayısının iller düzeyinde reclass analizi sonucu	41
Şekil 3.13 Weighted Overlay Analiz sonucu	42
Şekil 3.14 Katılımcıların tabiat parklarını tercih etme zamanları (%)	46

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1 Katılımcıların yaş aralıkları	43
Tablo 3.2 Orman köylüsü katılımcıları gösterir tablo	43
Tablo 3.3 Katılımcıların eğitim durumları	44
Tablo 3.4 Katılımcıların mesleklerine ilişkin veriler	44
Tablo 3.5 Katılımcıların gelir düzeylerine ilişkin veriler.....	45
Tablo 3.6 Katılımcıların tabiat parklarını tercih etme sebepleri	45
Tablo 3.7 Katılımcıların tabiat parklarını ziyaret etme sıklığına ilişkin veriler	46
Tablo 3.8 Katılımcıların tabiat parklarına alternatif olarak gördükleri alanlara ilişkin veriler	47
Tablo 3.9 Katılımcıların tabiat parklarından haberdar olma şekilleri	47
Tablo 3.10 Katılımcıların tabiat parklarında yapmayı tercih ettikleri aktiviteler.....	48
Tablo 3.11 Katılımcılara göre tabiat parklarında yapılabilecek aktiviteler.....	48
Tablo 3.12 Katılımcılara göre tabiat parkının genel durumu	49
Tablo 3.13 Katılımcılara göre iki tabiat parkının karşılaştırılması	50
Tablo 3.14 Katılımcıların orman ile ilgili bilgilerini ortaya koyan veriler	51
Tablo 3.15 Tabiat parklarının katılımcılarda uyandırdığı hislere ilişkin veriler	52

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler

CV	: değişkenlik katsayısı
E	: hata yüzdesi
ha	: hektar
n	: ankete katılacak birey sayısını
N	: toplam birey sayısı
t	: t tablo değeri

Kısaltmalar

CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
DKMP	: Doğa Koruma Milli Parklar
DKMPGM	: Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü
OGM	: Orman Genel Müdürlüğü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
GFRA	: Küresel Orman Kaynakları Değerlendirme Raporu
FAO	: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
MCPFE	: Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe

1. GİRİŞ

Orman varlığı ve insan ilişkileri zaman mekân düzleminde değişen ihtiyaçlara bağlı olarak sürekli evrilmektedir. Orman insan ilişkilerinin temelinde ormanın sunduğu ürünler gelmektedir. Yakın zamana kadar orman varlığı; odun hammadde kaynağı olarak nitelendirilirken zaman içinde ormanın sunduğu diğer ürünler önem kazanmaya ve nitelikleri bakımından değerlendirilmeye başlanmıştır. Bugün odun hammaddesi dışında ormanın sunduğu diğer ürünler ve hizmetler odun dışı orman ürünleri olarak adlandırılmaktadır (Ok ve Tengiz, 2018).

Orman varlığının sınırlı bir kaynak olması buna karşılık insan ihtiyaçlarının sınırsız oluşu orman insan ilişkilerinde yönetimi ve ekonomik değerlendirmeyi bir zorunluluk haline getirmektedir. Bu bağlamda 2020 Küresel Orman Kaynakları Değerlendirme Raporu (GFRA)'ya göre orman varlığının yönetiminde altı ana başlık altında değerlendirme yapılmaktadır. Bunlar “*üretim*”, “*toprağın ve suyun korunması*”, “*biyoçeşitliliğin korunması*”, “*sosyal hizmetler*”, “*çoklu kullanım*” ve “*diğer kullanımlar*” olarak adlandırılmaktadır (FAO, 2020). Esasında bu sınıflandırma ormanın sunduğu ürün ve hizmetlerin yönetimi olarak da değerlendirilebilir. Ancak odun dışı orman ürünleri ve hizmetlerinin toplama ve kullanımına ilişkin verilerin yetersiz oluşu nedeniyle orman yönetimi ve politikalarında genellikle ikinci plana bırakılmıştır (Lovric vd., 2020). Değişen sosyal ve ekonomik yapıyla ilişkili olarak orman varlığının odun dışı ürün ve hizmet olarak adlandırılan çevresel, biyolojik ve rekreasyonel yönlerine olan yönelimde her geçen gün artmaktadır (Janse ve Ottitsch, 2005; Lovric vd., 2020; Weiss vd., 2020). Bu nedenle hem odun dışı ürün ve hizmetlerin tanımlanması, envanteri, planlanması ve yönetimi günümüz ormancılığı için önemli bir konudur.

Odun dışı orman ürünleri ve hizmetleri oldukça geniş bir yelpazedir. Aynı zamanda birbirini ile sıkı ilişkiler içinde yer almakta bir ürün ya da hizmeti net bir çizgi ile diğer ürün ve hizmetlerden ayırmak söz konusu değildir. Ancak bir ürün ve hizmet/değere odaklanma yoluyla diğer ürün ve hizmetlerden ayırmak söz konusu olabilir. Bu çalışmanın odağında; orman hizmetlerinden biri olan rekreatif hizmetler/değerler yer

almaktadır. Ormanın rekreatif hizmetlerine/değerlerine; 1992 Rio Konferansı sonrası gerçekleştirilen bölgesel süreçlerden biri olan Avrupa'daki Ormanların Korunmasına İlişkin Pan-Avrupa Bakanlar Konferanslarından 2003 yılında Viyana Yaşayan Orman Zirvesinde değinilmiştir. Konferansta orman varlığının “*giderek kentleşen toplumun ışığında çevresel, koruyucu, sosyal ve rekreasyonel hizmetler sağlamak için gereklidir*” ifadesi ile kentleşen toplumlar için önemi vurgulanmıştır (MCPFE 2003). Nitekim, Sievänen vd. (2008) Avrupa insanın yaşlanması ve buna bağlı olarak zaman ve para konusunda sıkıntı yaşamaması nedeniyle ormanların rekreasyon değerine yönelimlerinin arttığını belirtmişlerdir. Bununla beraber ormanın rekreasyonel değerlerinin insanlara yapmış olduğu faydaları ortaya koyan son yıllarda önemli çalışmalar yapılmaktadır (Bielinis vd., 2019; Rathmann vd., 2020; Shin vd., 2017).

2019 yılının son aylarında patlak veren ve tüm dünyada etkisini hızla hissettiren Covit-19 pandemisi insanların uzun bir süre evlerinde kapalı kalmalarına neden olmuştur. İnsanların ormanın rekreasyonel değerlerine yönelimlerinde artış olması beklenmektedir. Genel anlamda pandemi sürecinde kapalı ve kalabalık ortamlardan uzak durma hareketlerinin sonucu olarak insanların doğaya yöneleceği tahmin edilmektedir/beklenmektedir. Buradan hareketle Türkiye’de ormanın odun dışı ürünü ve hizmeti olan rekreasyon değeri üzerine bu çalışma yapılmıştır. Çalışmada rekreasyon hizmeti veren ve yasalar ile sınırları belirlenen orman parçaları olan tabiat parkları örnek alan olarak seçilmiştir. Türkiye’de tabiat parkları korunan alanlar statüsünde yer almaktadır. Bu çalışmanın odağında ormanın rekreasyonel değeri yatmaktadır. Bugün korunan alanlar aynı zamanda aktif ve yoğun insan etkisine de maruz kalması diğer bir ifade ile korunan alanların korumadan çok yararlanma odaklı kullanımı esasında bir ikilemi de ayrıca doğurmaktadır (Atmış, 2018; Atmış vd., 2020). Bu çalışmada korunan ve rekreasyon değeri olan alanların Türkiye’deki mekansal dağılımı ve Çorum ilinde bulunan biri doğal diğeri suni yolla yetiştirilmiş iki ormanlık alanda yer alan tabiat parklarının yöre halkının beklentilerini karşılama düzeyleri ele alınmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen veriler ile ormanın rekreasyonel değerlerinin daha etkin kullanımı ve planlamasına katkı sağlanacaktır.

1.1 Türkiye’de Orman Varlığının Rekreatyon Değeri ve Mevzuattaki Yeri

Türkiye’nin bugün yüzölçümünün %28,6’sı yaklaşık 22,34 milyon hektar alan ormandır (OGM, 2015). Orman varlığının işletilmesi ve yönetilmesi sürecinde 6831 Sayılı Orman Kanunu’nun 4. Maddesinde ormanlar “*vasıf ve karakter bakımından*” üçe ayrılır. Bunlar “*muhafaza ormanı, milli parklar ve istihsal ormanları*”dır. Bu ayırmada ormanları koruma odaklı olan muhafaza ormanları, üretim odaklı olan ormanlar istihsal ormanları olarak ve bilim, tabiatı koruma ve toplumun rekreasyon ihtiyaçlarını karşılama amaçlı ayrılan alanlar milli park olarak nitelendirilmiştir.

Orman Kanunu’nun ikinci faslında yer alan “VI Milli Parklar” bölümü bir maddeden (25. madde) oluşmaktadır. 25. maddenin orijinal metni “*Orman Umum Müdürlüğü; mevki ve haiz olduğu hususiyeti dolayısıyla lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları, memleketin ilim hayatının istifadesine tahsis etmek, tabiatı muhafaza etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, halkın çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkân vermek maksadiyle (Millî park) olarak ayırabilir. Bu gibi sahaların ayrılma esasları muhafaza ormanları hükümlerine göre tatbik olunur.*” şeklindedir. Metinde yer alan tanımlamaya göre o günün şartlarında ormanın rekreasyon değerinin aktif olarak kullanılabileceği alanlar milli parklar ile sınırlandırılmıştır.

6831 sayılı Orman Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından 8 Mart 1958 tarih ve 9853 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 4/9909 Sayılı Kararname ile Yozgat Çamlığı milli park olarak ilan edilmiştir. Yozgat Çamlığı Türkiye’nin ilk milli parkıdır. Ardından 22 Şubat 1973 Tarih ve 14456 Sayılı Resmî Gazetede yayınlanan “*Millî Parkların Ayrılma, Planlama, Uygulama ve Yönetimine Ait Yönetmelik*” ile milli parkların seçimi, yönetimi ve planlamasına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Yönetmeliğin ikini maddesinde “rekreatyonel faydalardan” bahsetmektedir.

2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu 11 Ağustos 1983 tarih ve 18132 sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 2873 sayılı Milli Parklar Kanunun amacı ulusal ve uluslararası normlardaki özelliklere sahip alanların seçilmesi, korunması, geliştirilmesi ve yönetilmesine ilişkin düzenlemeler yapmaktır. Bu bağlamda

Türkiye için özel alanlar “Milli Parklar”, “Tabiat parkları”, “Tabiat anıtları”, “Tabiatı koruma alanları” olarak nitelendirilmiştir. Yapılan bu niteleme neticesinde ormanlık alan içinde yer alan rekreasyonel alanlara atfen; Orman Kanunun “VI Milli Parklar” bölümü 25. maddesi 22 Eylül 1983 tarihinde 896/15 madde gereği değiştirilmiştir. 25. madde “*Madde 25 – (Değişik : 23.9.1983 - 2896/15 md.) Orman Genel Müdürlüğü; mevkii ve özelliği dolayısıyla lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları; bilim ve fennin istifadesine tahsis etmek, tabiatı muhafaza etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkan vermek maksadıyla, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak ayırır, düzenler, yönetir ve gerektiğinde işletir veya işlettirir.*” şeklinde düzenlenmiştir. 6831 sayılı Orman Kanunun 25. Maddesinde; milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak nitelendirilen sahalar aynı zamanda toplumun ormandan rekreasyonel amaçlı faydalandığı alanlar olarak nitelendirilebilir.

2873 sayılı Milli Parklar Kanunun 2. Maddesinde özel nitelikli alanların tanımları yapılmıştır. Kanuna göre milli park “*bilimsel ve estetik bakımından, millî ve milletlerarası ender bulunan tabiî ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını*”, tabiat parkı “*bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını*”, tabiat anıtı “*tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve millî park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarını*” ve tabiatı koruma alanı “*bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabiî olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarını*” ifade etmektedir.

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’nun yayınlanması sonrası, yeni Milli Parklar Yönetmeliği 12 Aralık 1986 Tarih ve 19309 sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Milli Parklar Yönetmeliğinde rekreasyon “*insanın eğlenme, dinlenme, kendini yenileme fonksiyonu*” olarak tanımlanmıştır. Yine bu yönetmelikte

Orman içi dinlenme yerleri “*Orman İçi Dinlenme Yeri (Orman Mesire Yeri); rekreasyonel ve estetik kaynak değerlerine sahip ormanlık alanı*” olarak tanımlanmıştır.

2873 sayılı Milli Parklar Kanunun 2. Maddesine göre milli parklar ve tabiat parkları ile Milli Parklar Yönetmeliğine göre milli parklara ve tabiat anıtlarına ek olarak orman mesire yerleri toplumun ormanın rekreasyonel değerlerinden faydalanabileceği özellikteki alanlar tanımlanabilir.

1.2 Kaynak Özetleri

1.2.1 Dünyada Orman ve Rekreasyon İlişkileri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Dünyada ormanın rekreasyonel değeri üzerine yapılan çalışmalar oldukça geniş bir perspektif üzerinden gerçekleşmektedir. Son yıllarda; ormanın rekreasyon değerinin insanların duygu düzeyi değişimine etkisi, ormanda rekreasyonel değerlerinden faydalanma, yönetimi ve planlanması vb. hususlarda yapılan çalışmalara örnekler verilmiştir.

Ormanın rekreasyon değerinin insanların duygu düzeyi değişimine etkisine ilişkin Hegetschweiler vd. (2017), Shin vd. (2017), Chen vd. (2018), Bielinis vd. (2019), Taye vd. (2019), Rathmann vd. (2020a) ve Jiang (2020) çalışmalarına aşağıda kısaca yer verilmiştir.

Hegetschweiler vd. (2017) orman politikası geliştirme sürecinde, önemi her geçen gün artan ormanların rekreasyonel değerlerinin diğer bir ifade ile ormanın sosyal fonksiyonlarının dikkate alınması gerektiğini belirtmektedirler. Bu amaçla Zürih, Aargau ve Solothurn bölgelerinde yer alan ormanlık alanlarda 888 katılımcı ile katılımcılara göre orman alanlarının görsel çekiciliğini ölçmeye yönelik bir anket çalışması gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada hem sosyal hem fiziksel parametreler kullanarak ormanın rekreasyonel değeri ortaya koyulmaya çalışmışlar ve çalışmanın geliştirmeye açık olduğunu belirtmişlerdir.

Shin vd. (2017) Kore ormancılığında ormanın rekreasyonel faydalarının insanın fiziksel ve ruhsal yönüne olumlu katkılar sağladığını ve bu ormanları “sağlık ormanları” olarak tanımladığını belirtmişlerdir. Yaptıkları çalışmada genel olarak sağlık ormanları olarak nitelenebilecek ormanların şehirlerden oldukça uzakta olduklarına dikkat çekmişlerdir. Çözüm önerisi olarak şehirlerin çevrelerinde ormanların iyileştirilmesi bu sayede daha kolay ulaşılabilir sağlık ormanlarına sahip olunabileceğini ifade etmişlerdir.

Chen vd. (2018) Tayvan’da Nantao ilçesinde yer alan Aowanda Ormanında 16 kadın deneğin üzerinde ormanın sağlık ve rekreasyon hizmetlerinin etkisi izlenmiştir. Çalışmada bir gece ve iki gün kadın denekler orman banyosu / orman terapisi yapmışlardır. Terapi sonucunda deneklerin ruh hallerinin pozitif yönlü değiştiği ve sistolik kan basınçlarının düştüğü tespit edilmiştir.

Bielinis vd. (2019) tarafından Polonya’da yaşları ortalama 20 olan 34 kadın ile ormanın rekreasyon değerinin duygu durumları üzerine etkisi incelenmiştir. Karlı bir ormanda ve sokakta gerçekleştirilen aktivite sonrası duygu değişimleri ortaya konulmuş ve ormanın rekreasyonel değerinin insanların negatif duygu yüklerinde azalmaya neden olduğunu ortaya koymuştur.

Taye vd. (2019) Avrupa’da yer alan dokuz ülkede (Avusturya, Çek Cumhuriyeti, İsviçre, Almanya, Danimarka, Fransa, Polonya, Slovakya ve İngiltere) toplam 8793 birey ile gerçekleştirdikleri çalışmada; çocukluk döneminde orman rekreasyon etkinliklerinin yetişkinlik dönemine etkilerini incelemişlerdir. Yapılan çalışma sonucunda; yetişkin bireylerden ormanın rekreasyon değerinden sıklıkla faydalanan bireylerin çocukluk döneminde yaklaşık %62’sinin yine sıklıkla ormana rekreasyonel aktiviteler için gittiğini belirlemişlerdir. Bunun yanında yaşlı bireylerin genç ve 18 yaş altı çocukları olan bireylere nazaran daha çok ormanın rekreasyonel değerlerinden faydalandıklarını ifade etmişler. Bu sebeple çocukluk döneminde orman-insan ilişkilerinin önemine vurgu yapmışlardır.

Rathmann vd. (2020a) tarafından Almanya Federal Bavyera Eyaleti’ndeki Augsburg kent ormanında ormanın rekreasyon değerinden faydalanan bireylerin öznel sağlık ve

kalp atış değerlerinden yola çıkarak sağlıklarına kentsel orman alanların katkısını belirlemişlerdir. Bu katkı kentsel alanlardaki hava sıcaklığı nem ve hava kirliliğini azaltma ve insanların ruh hallerinin pozitif yöne çevirme (stresi azaltma, zihinsel ve fiziksel dengeye ulaşma vs.) olarak açıklanabilmektedir. Buradan hareketle çevre sınıflandırması ve kullanıcı derecelendirmesinin yapılabileceği bu sayede de bu ormanlık alanların kullanımı ile insanların sağlığı arasında ilişkiler kurulabileceği savunulmaktadır.

Jiang (2020) çalışmasında; Çin Halk Cumhuriyeti'nde 80'lerden sonra artan endüstrileşme ve akabinde kentleşme sonucu toplum üzerinde oluşan baskı, stres vb. durumlar ile ormanın rekreasyon değerinin kullanımı üzerine yapılacak araştırmalar için bir altlık oluşturmuştur. Yazar genel anlamda ruh sağlığı ile ilgili gelişen negatif durumların aynı zamanda kronik hastalıklar ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. Ormanın rekreasyonel değerlerinin insan sağlığına olumlu katkıları olacağına vurgu yapmaktadır. Genel anlamda oluşturduğu araştırma yolu- süreci algı-orman-psikolojik ve fizyolojik fayda- algılanan şeklindedir.

Ormanın rekreasyon değerinin faydalanmaya ilişkin Wilkes-Allemand vd. (2017), Meyer vd. (2019), Agimass vd. (2018) ve Rathmann vd. (2020b) çalışmalarına aşağıda kısaca yer verilmiştir.

Wilkes-Allemand vd. (2017) çalışmalarında zaman içinde biçimsel olarak form değiştiren orman rekreasyon aktivitelerinin bugün altyapı ihtiyaçları ve buna bağlı olarak gelişen yönetim ve planlama ihtiyaçları üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bu amaçla İsviçre'de Flims, SchwandenBrienz, Zurich ve Bern'de bulunan dört dağ bisiklet yolu materyal olarak alınmıştır. Orman rekreasyon alanlarında gerçekleştirilecek alt yapı çalışmalarının gerekliliği, paydaşları, finans desteği, yönetimi gibi hususlar üzerine önerilerde bulunmuşlar ve benzer Avrupa ülkelerinde de orman rekreasyon değerinin altyapı ve yönetiminin planlanma sürecinde kurumsal analiz ve geliştirme yönteminin kullanılabileceğini ifade etmişlerdir.

Meyer vd. (2019) yaptıkları çalışmada; ormanın algılanan rekreasyonel faydalarından yola çıkarak mekansal olarak haritalamışlar ve orman yollarını kullanımının

sağladığı motivasyonu ortaya koymuşlardır. Bu amaçla Almanya Federal Bavyera Eyaletinde yer alan Ausburg Kent Ormanı ve Brugger Ormanında 478 katılımcı ile bir anket çalışması gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucunda; ormanın algılanan rekreasyonel faydaları temiz hava, doğayı deneyimleme, günlük yaşamdan kaçma, sağlık gibi unsurlar olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında; katılımcıların rekreasyonel davranışlarını belirli özelliklerdeki ormanların şekillendirmediği dolayısıyla ormanların rekreasyonel faydaları düzenlenirken ormanları çeşitli biçimlerde şekillendirilmemesi gerektiği vurgulanmıştır.

Agimass vd. (2018) Danimarka’da uzamsal veriler kullanarak orman alanları içinde rekreasyon alanları seçimi gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada orman alanı, formu ve yoğunluğu, ağaç türü türleri, diğer doğa özellikler (göller ve sulak alanlar), arazi ve topoğrafik farklılıklar, tarihi alanlar, devlet mülkiyeti ve mesafe orman özelliklerinin rekreasyon alanlarına etkisi ortaya konmuştur. Çalışma sonucunda orman alanlarına olan mesafenin en önemli etken olduğu bunun yanında büyük orman alanları özellikle yapraklı ve düşük meşcere yoğunluğuna sahip ormanların tercihlerde önemli rol oynadığı ortaya konulmuştur.

Rathmann vd. (2020b) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; Almanya’da yer alan Bavyera Ulusal Parkı ziyaret eden 125 katılımcılara anket çalışması ve fotoğraf çekimi yaptırılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda orman ile en yoğun ilişkileri rekreasyonel ilişkileri olan ziyaretçilerin genel olarak; orman içinde bulunan ölü odun görünümünden genel algının aksine rahatsız olmadıkları tespit edilmiştir. Ancak ölü odunların kesik parçalar halinde bulunmasından ve çürümeye veya ayrışmaya yeni başlayan ölü odundan ziyade kesik ağaç köklerini ve ayrışması devam eden ölü ağaçları/odunları görmeyi ziyaretçilerin tercih ettiklerini belirtilmiştir.

Ormanın rekreasyon değerinin yönetim ve planlamasına ilişkin Pang vd. (2017), Tyrväinen vd. (2017), Voda vd. (2017), Rasch vd. (2018), Eggers vd. (2018), Gundersen vd. (2020) ve Lopez ve Amaral (2021) çalışmalarına aşağıda kısaca yer verilmiştir.

Pang vd. (2017) orman ekosistemi ürünlerinden endüstriyel odun, bioenerji hammaddesi, rekreasyon, karbon depolama ve habitat ağlarının arasındaki ilişkiyi ortaya koymuşlardır. Çalışmada; peyzaj simülasyonu ve ekolojik değerlendirme (LEcA) yöntemi kullanmışlar ve sonuçta; endüstriyel odun üretimi ile bioenerji hammaddesi arasında ve rekreasyon, karbon depolama ile habitat ağları arasında ilişki tespit etmişlerdir. Orman yönetimi ve planlamasında LEcA gibi ormancılıkta karar destek sistemlerinin planlamada ve yönetimde kullanımı önerilmiştir.

Tyrväinen vd. (2017) ormancılık ve orman ürünleri açısından önemli bir ülke olan Finlandiya’da ormanın rekreasyon değerinin doğa turizmi açısından kullanımında; orman yönetimi ve mevsimselliğin etkilerini çalışmalarında ortaya koymuşlardır. Bu amaçla gerçekleştirdikleri anket çalışması verilerine göre; orman rekreasyonunda insanların tercihinin güzel manzaralardan yana olduğu, yaz aylarında daha kapalı kış aylarında genç ve kapalılığı daha az olan orman manzaralarının tercih edildiği belirlenmiştir. Bunun yanında rekreasyon alanlarında ya da çevresinde gerçekleştirilen odun üretimi ve sonrasında ormanda kalan kesim artıkları ve köklerin özellikle yazın manzarayı etkilediği tespit edilmiştir. Çalışmada hem odun üretimi hem de rekreasyonel faaliyetlerin aynı alanda iyi bir planlama ile yapılabileceği ve ekonomik anlamda ormanlardan bu sayede turizme katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Voda vd. (2017) Romanya’da Karpatka dağlarında hem ormansızlaşma ile yapılan mücadeleyi destekleme amaçlı hem de son yıllarda macera turizmi olarak adlandırılan ve off-road araçlar ile orman içinde gerçekleştirilen rekreasyonel faaliyetlerin artırılması, planlanmasıdır. Bu nedenle; off-road araçlarla rekreasyon çerçeve modeli oluşturulması gerektiğini önermektedirler. Ayrıca; Orman içinde gerçekleştirilecek ve kullanılacak uygulamalar ile off-road araçlarla rekreasyonel faaliyetlerin bölge gerçekleştirilmesinin aynı zamanda bölgede kaçak avcılık, yasa dışı ağaç kesimi gibi ormandan kanunsuz faydalanmalara da engel olacağını tahmin etmektedirler.

Rasch vd. (2018) Amerika Birleşik Devletlerde yer alan 27 ormanda 722 geceleme-konaklama alanına ait veriler ile bu bölgelere yakın petrol ve doğalgaz maden

alanlarının bu alanlara etkisini belirlemişlerdir. Bu amaçla bu ormanlık alanlardaki rekreasyon alanlarının ziyaretçi sayıları ile aktif maden (petrol ve doğalgaz) ocakları arasındaki ilişkiyi ortaya koymuşlardır. Sonuçta; maden ocaklarına 5 km yakınlıkta bulunan alanlardaki orman içi rekreasyon alanlarında gecekemelerin diğer alanlara nazaran daha az sayıda olduğu belirtilmiştir. Doğuda orman varlığının daha az bozulmuş olduğu için maden ocaklarının orman içi geceleme alanlarında konaklamayı daha az etkilediği sonucuna varılmıştır.

Eggers vd. (2018) çalışmalarında hem ekonomik hem de rekreasyonel değeri yüksek ormanlık alanlardan çift yönlü yararlanmayı sağlayabilmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla İsveç'in kuzeyinde yer alan yaklaşık 30000 hektarlık bir ormanlık alan için karar destek sistemleri kullanmışlar ve net bugünkü değerleri hesaplamışlardır. Çalışma sonucunda; bir ormanın hem ekonomik değerlerinden hem de rekreasyonel değerlerinden faydalanabilmek için ormandan ara hasılat alma aralıklarının artırılması öneri olarak sunulmuştur. Zhang vd. (2019) Japonya'nın Nagano Eyaletinde yer alan Ulusal Akasawa Ormanının rekreasyonel değerlerinden faydalanan ziyaretçilerin orman içi yürüyüş yolları üzerine tercihlerini ortaya koymuşlardır. Bu amaçla 765 ziyaretçi ile gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda elde ettikleri verilere göre; yapılacak planlamalarda, ziyaretçilerin orman yürüyüşü ve orman banyosu için kalma süreleri, genç ziyaretçilerin daha çok fotoğraf çekme isteği, yaşlı ziyaretçilerin yürüyüş amaçlı gelmeleri, gruplar halinde yapılan ziyaretlerde gruptaki birey sayının önemli olduğu vb. hususlara dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Gundersen vd. (2019) İskandinav yarımadası ve Kola yarımadasını içine alan Fennoscandian boreal ormanların odun üretimi yanında, biyolojik koruma ve rekreasyonel kullanımına yönelik bir literatür araştırması gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada orman sahiplerinin aynı zamanda orman ürünleri üretimi, biyolojik çeşitliliği koruma ve rekreasyon hizmetleri sunma gibi ormanın çeşitli şekillerde faydalanabilecekleri ve bu konuda onları destekleyecek mekanizmaların varlığına vurgu yapılmıştır. Ayrıca, arazi kullanım planlama yöntemlerinden rekreasyonel fırsat spektrumunu kullanımına değinilmiştir.

Lopez ve Amaral (2021) Portekize bağı Atlas Okyanusunda bulunan Azor adalarından üç tanesinde (Pinhal da Paz, Chã da Macela ve Viveiro do Nordeste) 323 ziyaretçi ile yaptıkları anket çalışması ile bu bölgeye ait ilk orman rekreasyon değerine ilişkin veri tabanı oluşturmuşlardır. Çalışmada; bölgede oduna dayalı orman ürünleri üretiminden elde edilen gelirden ormanın rekreasyonel değerlerinden elde edilen gelirlerin yüksek olması nedeniyle bölge ziyaretçi profilinin ortaya konulmuş ve rekreasyon aktivitelerinin mevsimselliği ve diğer tercih edilen özellikleri belirlenmiştir.

Ormanın rekreasyon değerinin kullanımı ile yaban hayatı arasındaki ilişki ile ilgili Wisdom vd. (2018), çalışmalarına aşağıda kısaca yer verilmiştir.

Wisdom vd. (2018) ormanda rekreasyonel açıdan faydalanmaların orman içinde yaşayan yaban hayatı üzerine etkileri üzerine bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada kamu ormanlarında yapılan yürüyüş ve ATV ile gezi etkinliklerinin elklere (*Cervus canadensis*) etkilerini incelemişlerdir. Çalışma alanı olarak Oregon yakınlarındaki bir kamu ormanı örnek alan olarak belirlenmiş ve bu alanda gerçekleştirilen ATV sürme, dağ bisikleti kullanma, ata binme ve yürüyüş aktivitelerinin ve ardından insanların alana hiç girmediği kontrol dönemlerinin elklere etkileri incelenmiştir. Çalışma sonucunda; elklerin, ATV sürme zamanlarında en çok kaçış gösterdiği en az kaçışı ise yürüyüş ve ata binme aktivitelerinde göstermekte oldukları tespit edilmiştir. Araştırmacılar özellikle kamu ormanlarında ormanın rekreasyonel değerlerden faydalanmanın yaban hayatı üzerine etkilerinin planlamalarda göz önüne alınmasını önermişlerdir.

1.2.2 Türkiye’de Orman ve Rekreasyon İlişkileri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de genel olarak orman içi rekreasyon alanlarının birçoğu aynı zamanda korunan alanlar statüsünde yer almaktadır. Türkiye’de korunan alanlar üzerine gerçekleştirilen çalışmalar oldukça geniş bir yelpazede yer almaktadır. Bunun çeşitli nedenleri bulunmakla beraber korunan alanlar ile ilgili mevzuat ve korunan alanların bağlı olduğu birimlerin farklılığı da önemli bir sorun kaynağıdır. Korunan alanlar ve bu alanlar içinde yer alan ormanlık alanların aynı zamanda rekreasyonel kullanıma

açık olması Atmış (2018), Atmış vd. (2020), korunan alanlarda yaşanan çatışmalar Yıldız ve Atmış (2019), Akyol ve Karakaya (2019) gibi korunan alanlar ile ilgili önemli güncel sorun mevcuttur. Korunan alanlarda tampon zon belirleme, korunan alanlardaki bu çatışmalara karşı alternatif bir çözüm önerisi olarak gösterilmektedir (Akyol ve Karakaya, 2019). Bunun yanında korunan alanların yönetimde halkla ilişkiler fonksiyonun etkin kullanımı Erdönmez (2005), “yönetim etkinliği”nin çeşitli metotlarla değerlendirilmesi Kuvan (2005) ve “tabiat parkı ilan edilme kriterlerinin belirlenmesi” Tekin vd. (2014) korunan alanların hem koruma hem de rekreasyonel kullanımında önemli önerilerdir.

Ormanın rekreasyonel değeri üzerine son yıllarda yapılan çalışmalarının özetleri aşağıda verilmiştir.

Atmış (2018) uluslararası literatürde yer alan korunan alan tanımı başta olmak üzere günümüz Türkiye’inde özellikle korunan alanlarının durumunu ve uygulanan politikaları inceleyen bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada yedi ana başlık altında Türkiye’de korunan alanlar incelenmiştir. Bunlar 1990-20001 ve 2003-2014 yılları arasındaki koruna alanların durumundaki değişiklik, alanların sınırlarında daralma ve değişikliğe gidilme sebepleri, yasal düzenlemelerle ormanlık alanlarda yapılan tahsislerin kolaylaştırılması, korunan alanlarda durum ve yeterlilik değişikliği, korunan alanların fiili durumu ile isimlendirmesi arasında farklılıkların yer alması, piyasaya sunma ve yetki karmaşası gibi konu başlıkları ile durumu ortaya koymuştur. Ayrıca çalışmasında tabiat parklarının sayısının artması ve bunun yanında koruma amacının ötesinde rekreasyonel amaçlı kullanımına yön verilmesi hususunda değerlendirmelerde bulunmuştur.

Artvin ili sınırları içinde yer alan Kafkasör kent ormanı ve çevresindeki ormanın rekreasyon değerleri Cengiz (2009), Kurdoğlu ve Düzgüneş (2011) ve Yılmaz vd. (2009) tarafından ele alınmıştır. Yapılan çalışmalardan Cengiz (2009), çalışmasında Artvin merkez ilçesinde yer alan Kafkasör ormanı 1996 ve 2006 yıllarında ziyaret eden ziyaretçiler ile gerçekleştirdiği anket çalışması sonuçlarını karşılaştırmıştır. Çalışma sonucunda yoğun olarak kullanılan bu alanda on yıllık süre içinde ziyaretçilerin beklentilerinde bir değişiklik olmadığı, bunun yanında on yıl önce

gelen ziyaretçilerin taleplerinin hala karşılanmadığı vurgusu yapılmıştır. Önemli rekreasyonel alanların planlanması yapılan bilimsel çalışmaların sonuçlarının alan yöneticileri tarafından değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kurdoğlu ve Düzgüneş (2011) çalışmasında; ormanı rekreasyonel açıdan incelemişlerdir. Bu amaçla 193 ziyaretçi ile gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda; alanın dinlenme ve piknik amacıyla, her gelir grubundan birey tarafından özellikle yaz aylarında kullanıldığı, bununla beraber alanda bulunan donatıların genel anlamda yetersiz olduğu, ziyaretçilerin en çok üç ayda bir ve ayda bir alanı ziyaret ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada ziyaretçilerin alanın sessiz ve sakin oluşu nedeniyle alanı tercih ettikleri belirtilmiştir. Yılmaz vd. (2009) ormanlık alanın rekreasyonel potansiyelini Gülez yöntemi ile ortaya koymuşlar ve diğer çalışmalarda olduğu gibi ziyaretçi görüşlerini anket yöntemi ile almışlardır. Çalışma sonucunda alanın rekreasyonel potansiyeli %66,9 “yüksek” olarak belirlenmiştir. Ayrıca, alanın rekreasyonel olarak kullanımda yeterli donatıların olması gerektiği ve mevcut doğal alanların kullanımında alanın doğal yapısını bozmayacak şekilde kullanılması gerektiği, ayrıca diğer rekreasyonel kaynakların kullanımında da planlama çalışmalarının yapılması ve yerel halkın bu planlamalara katılımının önemine vurgu yapmışlardır.

Kuvan (1998) Balıkesir ili sınırları içinde yer alan rekreasyon alanlarının yönetimi, sorunları üzerine yaptığı çalışmada; 307 katılımcı ile anket çalışması gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışma sonucunda hem korunan alan hem de rekreasyon alanı olan yerlerde çok yönlü yönetim ve planlamanın önemine vurgu yapmıştır. Ayrıca, rekreasyon alanlarında aşırı ve plansız yapılaşmaya, alanların taşıma kapasitesi ve kullanım yüklerinin dikkate alınması gerektiği, yönetim, koruma vb. faaliyetler için alan yönetiminin donanımının yeterli olması gerektiği, ayrıca yöre halkının yönetime katılımının sağlanması gerektiği vurgusu yapılmıştır.

Uzun ve Müderrisoğlu (2010) Bolu Gölcük orman içi dinleme yerinde 250 ziyaretçi ile gerçekleştirdikleri anket çalışması ile kullanıcı memnuniyetini ortaya koymuşlardır. Çalışma sonucunda; alt yapı, bakım, kalabalık, bilgi eksikliği ve yönetim ana başlıklarında ziyaretçi memnuniyetsizliklerinin toplandığını tespit

etmişlerdir. Bunun yanında ziyaretçi memnuniyetinin/memnuniyetsizliğinin ziyaretçilerin özellikleri ile kısmen ilişkili olduğunu belirlemişlerdir.

Polat ve Polat (2012) Karabük ili Yenice Ormanları'nın rekreasyon potansiyelini çalışmalarında ortaya koymuşlardır. Çalışmada Gülez yöntemi kullanılmıştır. Yenice ormanları yerel halkın dinlenmek, eğlenmek için çok fazla talep ettiği içerisinde doğal göletlerin ve yüksek manzara tepelerinin bulunduğu alan olmaktadır. Bununla birlikte Orman alanının rekreasyon değerinin tespit edilmesi ve korunması yönünde çalışma yapılmıştır. Gülez yöntemi sonucunda %68 orana sahip ormanın rekreasyonel potansiyelinin yüksek olduğu vurgulanmıştır.

Yerli vd. (2012) Bolu ve Zonguldak illeri arasında bulunan Yedigöller Milli Parkında gürültü düzeyini belirlemişlerdir. Bu çalışma için üç adet alan (piknik, kamp ve restoran alanı) tespit etmişler ve bu alanlarda gürültü değerlerinde farklılıklar gözlemlenmişlerdir. Çalışma sonucunda, milli park içinde rekreasyonel kullanım tiplerinden piknik alanlarında en çok gürültü tespit edilirken en az gürültü restoran alanlarında tespit edilmiştir. Çalışmada, rekreasyon alanlarında farklı aktivite alanları arasında belirli tampon bölgelerin bulunması ve alanlar arası 30 metre mesafe bırakılması önerilmektedir.

Gültekin ve Gültekin (2012) Çanakkale ili Gelibolu yarımadası Milli parkı sınırları içerisinde yer alan Karatepe Orman kamp alanının rekreasyonel değeri üzerine bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma alanının aynı zamanda korunan alan içerisinde yer almasına vurgu yapılmıştır. Çalışma alanında gözlemsel veriler elde edilmiş ve sonuç olarak; alanın taşıma kapasitesine dikkat ederek alanın rekreasyonel aktivite çeşitliliklerinin artırılması, ziyaretçi profilini belirleyici faaliyetlerde bulunulması gerektiğini, alanın donatı ve piknik tesisi ve levha eksikliklerinin giderilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca kamp alanındaki kalabalığın toprak sıkışmasına yol açabileceği, bu durumun orman ekosistemi üzerine etkiler yapabileceği vurgulanmıştır.

Sü Eröz ve Aslan (2017) çalışmalarında Istranca ormanlarının potansiyel rekreasyonel değerlerini Gülez yöntemi ile ortaya koymuşlardır. Çalışma sonucunda

ormanların rekreasyonel potansiyel değeri %77 olarak belirlemişlerdir. Çalışmada; bölgenin potansiyelinin değerlendirilmesi için kurumlar arası iş birliği içinde olunması, alan kılavuzlarının oluşturulması, bölgenin doğal yapısına uygun konaklama alanlarının oluşturulması, alanın rekreasyonel kullanıma açık hale getirilmesi önerilerinde bulunulmuştur.

Akyüz vd. (2014) yaptıkları çalışmalarında genel olarak rekreasyon aktiviteleri ile orman ve çevre ilişkilerini ortaya koymuşlardır. Çalışmada; literatür incelemesi yapmışlardır. Çalışma sonucunda; doğada gerçekleşen rekreasyonel etkinliklerin doğaya zarar verebileceğini, bu aktivitelerde yer alan kişilerin doğa-çevre bilincinin doğaya verilen olumu-olumsuz etki ile yakın ilişkili olduğunu çalışmalarında ifade etmiştir.

Özcan ve Destan (2010) İstanbul Belgrad ormanında bulunan Bentler, Falih Rıfki Atay, Irmak, Kirazlıbent, Kömürcübent, Neşetsuyu ve M. Akif Ersoy orman-içi dinlenme yerlerinin hem orman varlığı hem de rekreasyonel açıdan bu çalışmada değerlendirilmiştir. Çalışmada bu alanlardan 103 noktada 46 faktör açısından envanter yapılmıştır. Alanda Orman- içi rekreasyon alanları orman amenajman planlama kriterleri kapsamında değerlendirme yapılmıştır. Çalışma sonucunda; bahsi geçen orman-içi dinlenme yerlerinin insan etkisi ile zarar görmesini önlemek adına amenajman planlarının rekreasyon değerine göre yapılması, rekreasyonel idare sürelerinin belirlenmesi, rekreasyona yönelik uzun vadeli planlamaların yapılması, farklı disiplinlerin ortak çalışmaları hususunda önerilerde bulunulmuştur.

Akesen (1982) açık hava rekreasyon planlamalarında taşıma kapasitesi üzerine çalışmasını gerçekleştirmiştir. Çalışmada açık hava rekreasyonunun sürekliliğin sağlanması için rekreasyonel planlamalara ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Bu planlamaların temelinde alanların rekreasyonel yönden arz-talep dengesinin korunması adına taşıma kapasitelerinin belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Seyhan ve Demirel (2021) Almanya ve İngiltere örneklerinde korunan alanlar ve orman alanlarının yönetimsel, hukuksal yönlerini çalışmalarında ortaya koymuşlardır. Çalışma sonucunda rekreasyonel fayda sağlanan alanlarda katılımcı

yaklaşımların önemine vurgu yapılmıştır. Ayrıca, orman içi rekreasyon alanlarının planlaması ve yönetilmesi kapsamlı ve bütünlük planlamanın gerekliliği belirtilmiştir. Korunan alanlar ile ilgili Türkiye'deki mevzuat eksikliğine dikkat çekilerek, multidisipliner yaklaşımın önemine değinilmiştir.

Pak ve Türker (2004) ve Sandal ve Kandemir (2013) Kahramanmaraş ilinde bulunan orman içi dinlenme yerlerine ilişkin çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Pak ve Türker (2004) çalışmalarında, Kahramanmaraş ilinde yer alan Kapıçam orman içi dinlenme yerinde rekreasyonel faydalanma koşullu değerlendirme yöntemi ile ortaya konulmuştur. Bu amaçla anket çalışması yapmışlar ve çalışmada mevcut durum dahil olmak üzere beş farklı senaryo ve her senaryoya ilişkin ikişer durum üzerinden ziyaretçilerin giriş ücreti ödeme durumları incelenmişlerdir. Çalışma sonucunda; alanda faydalanma karşılığı giriş ücreti ödeme eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır. Sandal ve Kandemir (2013) çalışmalarında ise Kahramanmaraş ilinde yer alan dokuz farklı orman içi rekreasyon alanlarının rekreasyonel değerleri Gülez yöntemi ile ve taşıma kapasiteleri Douglass yöntemi ile ortaya konulmuş ve Orman Genel Müdürlüğü'nün yapmış olduğu hesaplamalar ile karşılaştırılmıştır. Gülez yöntemine göre alanlar %47-74 aralığında rekreasyon değerine sahipken, taşıma kapasiteleri 25-648 kişi aralığında değişmektedir. Ayrıca, çalışmada 512 ziyaretçi ile yapılan görüşmeler ile orman içi rekreasyon alanları hakkındaki toplumun görüşleri ortaya konulmuştur. Sonuç olarak; mevcut orman içi rekreasyon alanlarının sürdürülebilir bir şekilde işletilmesi ve yeni orman içi rekreasyon alanlarının açılması gerektiği belirtilmiştir.

Topay (2011) çalışmasında; rekreasyonu orman varlığının odun dışı bir ürünü olarak ifade etmiştir. Çalışmasında; rekreasyonun kişisel ve toplumsal faydalarına değinilmiştir. Aynı zamanda çalışmada ormanın rekreasyonel değeri sayesinde çeşitli kaynak kullanımı, farklı amaçlara göre rekreasyonel faaliyet gerçekleştirme, terapatik fayda sağlama, aktif ve pasif rekreasyonel faaliyetlerde bulunma gibi etkinliklerin gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir.

Yücel vd. (1998) çalışmalarında Eskişehir ilinde yer alan Musaözü ve Fidanlık orman içi piknik alanlarının rekreasyonel talep değerlerini ortaya koymuşlardır. Bu

amaçla 240 ziyaretçi ile gerçekleştirdikleri anket çalışması sonucunda; ziyaretçilerin genel özellikleri, alanlarda gösterdikleri davranışlar ve rekreasyon tercihleri ortaya konulmuştur.

Gündüz ve Akpınar (2002), Korkmaz ve Karadeniz (2004) ve Kaya vd. (2018) yaptıkları çalışmalarda Ankara ili ve çevresinde yer alan ormanlık alanların rekreasyonel değerlerini ortaya koymuşlardır. Gündüz ve Akpınar (2002); Ankara ili sınırları içerisinde yer alan Beynam Muhafaza Ormanını rekreasyonel yönden ele almışlardır. Çalışmada ormanın rekreasyonel taşıma kapasitesi ve ayrıca yer örtü indeksi kullanılarak gelecekte kullanım türü belirlenmiştir. Çalışma sonucunda; yer örtüsü indeksi %68 olarak tespit edilen alanın taşıma kapasitesi eğimlere göre sırasıyla %20-15-10-5 eğimde 50-45-39-33 kişi-gün/ha olarak belirlenmiştir. Çalışmada koruma kullanım sınırlarının belirlenmesinin önemine vurgu yapılmıştır.

Korkmaz ve Karadeniz (2004) çalışmalarında ise; Ankara ili Nallıhan ilçesinde yer alan Hoşbebe orman içi dinlenme yerini rekreasyonel açıdan değerlendirmişlerdir. Çalışmada alanın potansiyel rekreasyon değeri Gülez yöntemi ile hesaplanmıştır. Sonuç olarak; %67 oranında orman içi rekreasyon potansiyeline alanın sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, çalışmada 50 ziyaretçi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda; alanın şehir merkezine yakınlığından ziyade alanın fiziksel ve mental olarak ziyaretçilerin dinlenmesine olanak sağlaması talebi oluşturan en büyük sebep olarak belirtilmiştir. Kaya vd. (2018) Ankara ilinde orman içi rekreasyon alanlarında (1 adet milli park, 5 adet tabiat parkı, 7 adet mesire alanı, 3 adet kent ormanı) bölgesel rekreasyon talebini ve talebe etki eden faktörleri ortaya koymuşlardır. Bu amaçla seyahat maliyeti yöntemi kullanılmış ve veriler 312 aktüel, 556 potansiyel ziyaretçi ile gerçekleştirilen anket yolu ile elde edilmiştir. Çalışma sonucunda gelirin seyahat maliyetlerinde 0-503 TL arasındaki artışla beraber artacağı belirtilmiştir. Çalışmada orman kaynakları yönetiminde sayısal ekonomik analizlerin önemli olduğu vurgulanmıştır.

Öztürk ve Kiper (2011) Edirne ilinde bulunan İzzet Arseven Kent Ormanında gerçekleştirilen çalışmalarda kent ormanlarının rekreasyonel potansiyelini ortaya koymuşlardır. Bu amaçla gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda; alanın doğal

peyzaj değeri olmasına rağmen rekreasyon değerinin yeterince kullanılmadığı, ziyaretçilerin yarıdan fazlasının sportif rekreasyonel aktivite yapmak isteğı, alanın flora ve fauna zenginliklerinin eğitici ve bilgilendirici yapılar ile alanda sergilenmesi gerektiğı, alanda yer alan donatıların bakımının önemli olduğı, yılın her mevsimi alandan yararlanmak için farklı rekreasyonel etkinliklerin alanda yapılması gerektiğı vurgulanmıştır.

Kastamonu ilinde yer alan Milli parklardan Öztürk (2005) Küre Dağları Milli Parkı'nı ve Aydoğdu ve Öztürk (2012) Ilgaz Dağı Milli Parkını çalışmalarında rekreasyonel değerlerini incelemişlerdir. Öztürk (2005) çalışmasında Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı'nın doğal, estetik ve kültürel zenginliklerini göz önüne çıkarılması amaçlanmıştır. Gerek eko turizm gerekse rekreasyonel aktiviteleri (doğa yürüyüşleri, yaban hayatı izleme, manzara seyretme, fotoğraf çekme, rafting) içinde barındıran doğal güzelliklere sahip Milli parkın araştırılması çalışmasında kaynak değerleri parametre olarak kullanılmıştır. Çalışma süresince ziyaretçiler ile etkileşime geçilmiş, istekleri ve şikâyetleri dikkate alınarak bir sonuca ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda doğal, kültürel ve estetik değerlere sahip Küre Dağları Milli Parkı'nın kullanım yönünden yeterli olduğı gözlemlenmiştir. Doğal yapının korunması ve planlanması ayrıca yerel halk için alternatif geçim kaynakları oluşturulması gerekliliğı bildirilmiştir. Aydoğdu ve Öztürk (2012) Kastamonu ili Ilgaz Dağı Milli Parkını rekreasyonel açıdan çalışmalarında ele almışlardır. Literatür ve anket çalışması sonucunda; Milli parktan 12 ay rekreasyonel fayda sağlanabileceğı, alanın ekoturizm potansiyel varlığı, alanın flora ve fauna zenginliğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca alanın rekreasyonel yönlendirici levhalarının olmaması alanın verimli ve sürdürülebilir kullanımını engellediğı belirtilmiştir. Çalışmada alanda yapılacak çalışmaların ekolojik dengeye zarar vermemesi yöre halkının bilinçlendirilmesi gerektiğı, eksikliklerin giderilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi gerekliliğı vurgulanmıştır.

Isparta ilinde yer alan orman içi rekreasyon alanları ile ilgili; Akten (2003), Akyol ve Tolunay (2005), Akyol vd. (2017) çalışmaları incelenmiştir. Akten (2003) Isparta ilinde yer alan orman içi rekreasyon alanlarından dokuz alan belirlemiş (bir tabiat parkı, bir kent park ve yedi adet orman içi dinlenme alanı) bu alanların rekreasyonel

potansiyellerini ortaya koymak amacıyla Gülez yöntemini ve ziyaretçilerden veri toplamak için anket yöntemini kullanmıştır. Çalışma sonucunda; dokuz alanın %33 ile %72 aralığında rekreasyonel potansiyelleri ortaya çıkmıştır. Bu alanlar ile ilgili olarak ziyaretçi görüş ve davranışları; genellikle ilkbahar, yaz aylarında ve cumartesi-pazar piknik yapmak amacıyla bu alanlara gidildiği, alanların kent merkezine uzaklıklarının fazla olmasının istenmeyen durum olduğu, halkın rekreasyon alanlarını yeterince tanımadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle; alanların tanıtılması, planlamada halk katılımcı yaklaşımın benimsenmesi hususlarına vurgu yapılmıştır.

Akyol ve Tolunay (2005) Isparta ilinde yer alan Kovada Gölü Milli Parkı ve Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanlarını sürdürülebilir orman yönetimi (SOY) ölçüt ve göstergeleri açısından incelemişlerdir. Çalışmada, analizler altı ölçüt (orman kaynakları, biyolojik çeşitlilik, sağlık, canlılık ve bütünleştirme, koruyucu ve çevresel fonksiyonlar, sosyo-ekonomik fonksiyonlar) ve bu ölçütlerin göstergeleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda bazı göstergelerin korunan alanlar açısından daha açıklayıcı ve ormancılık verilerinin daha güncel olması gerektiği belirtilmiştir. Çalışmada; Kovada Gölü Milli Parkı'nın planlarının revize edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Akyol vd. (2017) Isparta ili sınırları içerisinde yer alan Kızıldağ Milli parkı çevresinde yaşayan halkın milli parkın ilan sonrası başta geçim kaynaklarındaki değişim olmak üzere, park hakkındaki düşünceleri ve algı ortaya konulmuştur. Çalışma sonucunda; alanın milli park ilan edilmesi geleneksel yaşama olumsuz etkileri olduğu, milli park yönetimi ile uyum içinde olunmadığı tespit edilmiştir. Halkın geçimine milli parkın olumlu etkileri olmasını bekledikleri çalışma sonucunda tespit edilmiştir. Park yönetiminin daha katılımcı yaklaşım ile yönetim yapması önerilmektedir.

Aksu vd. (2017) Trabzon ili Altındere Vadisi Milli Parkı ziyaretçilerinin rekreasyonel memnuniyetini etkileyen etmenleri çalışmalarında ortaya koymuşlardır. Bu amaçla 308 ziyaretçi ile anket çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda; doğal ve estetik yapıya sahip alanın rekreasyon yönünden yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Alana olan uzaklık, çevresel faktörler(gürültü), alan kirliliği, kalabalık olması, altyapı yetersizliği gibi sorunlar Milli parka olan talebi azaltmakta ve rekreasyon potansiyelini düşürdüğü tespit edilmiştir. Sonuç olarak eksikliklerin giderilmesi, çevresel tehditlerin uzaklaştırılması ve ziyaretçi izlenim çalışmalarının yapılması gerektiği önerilmektedir.

Çay vd. (2020) Edirne ili kent ormanının rekreasyon değerinin seyahat maliyeti yöntemi ile belirlenmesi üzerine gerçekleştirdikleri çalışmada 212 katılımcı ile anket çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda; ziyaretçi sayısı, ulaşım maliyetleri ile gelir düzeyi ve etkinliklerin maliyetleri arasında ilişki tespit edilmiş ayrıca seyahat maliyeti analizine göre; ormanın tüketici rantını 100 TL olduğu tespit edilmiştir.

1.2.3 Türkiye’de Tabiat Parkları Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de tabiat parkları üzerine son yıllarda yapılan çalışmalarının özetleri aşağıda verilmiştir.

Atmış vd. (2020) çalışmalarında Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan dokuz tabiat parkı (Zonguldak İli Göldağı Tabiat Parkı, Milli Egemenlik Tabiat Parkı, İncüvez Tabiat Parkı, Karabük ili Çamlık Tabiat Parkı, Baklabostan Tabiat Parkı, Bartın ili Balamba Tabiat Parkı, Ahatlar Tabiat Parkı, Gürcüoluk Mağrası Tabiat Parkı) üzerinden bir çalışma yürütülmüştür. Balamba, Çamlık ve Milli Egemenlik Tabiat Parklarının ziyaretçileri ile yapılan anket çalışması sonuçlarına göre; ziyaretçilerin tabiat parklarının korunan alan olduklarını bilmedikleri alanın ormanlık alan olması nedeniyle tercih ettikleri donatıların doğal yapıya ayrıca uyduğunu ve genel olarak katılımcıların %65’inin hizmetlerden memnun ve hizmetleri normal kabul ettikleri belirtilmiştir. Çalışma sonucunda; tabiat parkı koruma- kullanma dengesinin sağlanması ve doğa korumanın lehine yönetimin gerçekleştirilmesi gerekmekte olduğu sonucuna varmışlardır.

Altuntaş (2020) Siirt ili sınırları içinde yer alan Tillo Tabiat Parkı ziyaretçilerinin memnuniyet düzeylerini incelemiştir. Çalışmada yöre halkının rekreasyonel ihtiyaçlarının belirlenmesi (kullanıcıların dinlenmesi ve pozitif enerji toplaması gibi)

amaçlanmıştır. Çalışmada, Tillo Tabiat Parkı ziyaretçileri arasından seçilen 100 ziyaretçi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre memnuniyet düzeyi %69 olarak belirlenmiştir. Tillo Tabiat Parkı içerisinde piknik yapma, fotoğrafçılık (tarihi kalıntılar mevcut), doğa gezisi, kuş gözlemciliği, piknik, dağcılık, yamaç paraşütü gibi aktivitelerin yapılabilmesine rağmen ilin tek tabiat parkı olması nedeniyle bu aktivitelerin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. İlerleyen dönemlerde kullanıcıların talep ve ihtiyaçlarının karşılanması doğrultusunda çalışmalara önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Öztürk ve Gül (2020) çalışmalarında, Isparta ili Aksu ilçesi sınırları içerisinde bulunan Başpınar Tabiat Parkı'nın rekreasyonel planlama açısından değerlendirilmesini yapmışlardır. Çalışmada, alanın yöre halkının rekreasyonel ihtiyaçların karşılanma düzeyini belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma 400 kişi ile yapılan anket çalışması üzerinden alan hakkında değerlendirme yapılmıştır. Çalışma sonunda elde edilen verilere göre; alanın piknik yapmaya elverişli olması, doğal yapısı ve çevresinde bulunan pınarlar ziyaretçilerin ilgisini çektiği belirlenmiştir. Bununla birlikte; Başpınar Tabiat Parkı'nın eğlence, tanıtım, otopark, çöp konteynerleri, aydınlatmalar gibi vb. konularda eksik olması ziyaretçileri negatif yönlü etkilediği tespit edilmiştir. Alanın eksikliklerinin giderilmesi ve tanıtım çalışmalarının artırılması hususunda önerilerde bulunulmuştur.

Pekünlü, vd. (2020) tarafından Gümüşhane ili sınırları içerisinde bulunan Limni Gölü Tabiat Parkının rekreasyon potansiyeli değerlendirilmiştir. Çalışmada Gülez yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada Limni Gölü Tabiat Parkı orman içi rekreasyon potansiyeli %77 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç alanın orman içi rekreasyon değerinin çok yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca, araştırmacılar çalışmada alanın sürdürülebilir kullanımının önemine vurgu yapmışlardır.

Özçalık ve Kumru (2019) Kahramanmaraş ilinde Kapıçam Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu amaçla, çalışmada Gülez yöntemi kullanmışlar ve Kapıçam Tabiat Parkı'nın orman içi rekreasyon potansiyeli %80 olarak tespit etmişlerdir. Bu sonuç alanın orman içi rekreasyon değerinin çok yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Kapıçam Tabiat Parkı'nın

sürdürülebilirliğinin korunması amacıyla alanın hem rekreasyonel olarak değerlendirilmesi hem de biyoçeşitliliğinin korunması gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Kaptan Ayhan (2019) Çanakkale ili Bayramiç İlçesi sınırları içerisinde bulunan Ayazmapınarı Tabiat Parkı'nın rekreasyonel potansiyelini Gülez yönetmi ile ortaya koymuştur. Çalışma sonucunda; tabiat parkının %69 orman içi rekreasyon potansiyeli bulunmuştur. Bu sonuç alanın orman içi rekreasyon değerinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ayazmapınarı Tabiat Parkı'nın bu kadar talep görmesine rağmen piknik alanının ve oyun alanlarının yetersizliği alanın negatif yönleri olarak belirtilmiştir. Bu nedenle; alan içerisinde eksikliklerin giderilmesi ve düzenin korunması hususunda önerilerde bulunulmuştur.

Başarangil ve Öztürk (2019) Edirne İli Keşan İlçesinde yer alan Göktepe Tabiat Parkı kamp alanının hizmet kalitesi üzerine bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada anket aracılığıyla veri toplanmıştır. Yapılan anket çalışması sonucunda; ziyaretçilerin hizmet kalitesi yönünden incelenmiş beş faktör üzerinden gerçekleştirilmiştir; güvenilirlik, fiziksel özellikler, heveslik ve güven faktörleridir. Bu faktörlerden güvenilirlik bu çalışmada en önemli faktör olarak belirlenmiştir.

Uzun ve Oğlakçı (2019) çalışmalarında Balıkesir ilinde yer alan Değirmen Boğazı Tabiat Parkı'nın hem donatı elemanlarının değerlendirilmesi yapılmış hem de ziyaretçilerin rekreasyonel memnuniyetleri değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda; donatıların ziyaretçilerin taleplerini daha iyi karşılayabilecek şekilde olması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca; ziyaretçiler ile yapılan anket çalışması sonucu ziyaretçilerin tabiat parkını farklı kriterler bakımından orta düzeyde memnun oldukları sonucuna varılmıştır.

Dal ve Karayılmazlar (2019) Bartın ilinde bulunan Balamba Tabiat Parkı'nın açık hava rekreasyon potansiyelini ortaya koyma amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada Gülez Yöntemi kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda; Balamba Tabiat Parkı'nın açık hava rekreasyon Potansiyeli %65 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre Balamba Tabiat Parkı'nın açık hava rekreasyon potansiyelinin yüksek olduğunu

göstermektedir. Ancak, araştırmacılar alanın rekreasyon değerinin %40-65 aralığına daha yakın olduğunu ve alanın orta derecede açık hava potansiyelinde olduğunu ifade etmişlerdir.

Öztürk (2019) Gökçetepe Tabiat Parkının kamp aktivitesi bakımından ziyaretçi memnuniyetini ortaya koymuştur. Çalışmada 391 katılımcı ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda; alanın ulaşımı, peyzaj güzelliği ve güvenliği gibi temel özelliklerinden ziyade ziyaretçilerin doğa ile fiziksel bağlantı kurmak amacı ile bu alanı seçtikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca genel olarak ziyaretçilerin alandan ve kamp yapma aktivitesinden memnun olduğu, tekrar yapmak istedikleri çalışma sonucunda ortaya çıkmıştır. Gökçetepe Tabiat Parkı'nın rekreasyonel potansiyelinin yeterli olduğu ve devamlılığının sağlanması gerekliliği belirtilmiştir.

Koday vd. (2018) Giresun ili Dereli ilçesi sınırları içerisinde yer alan Kuzalan Tabiat Parkı'nın doğa turizm potansiyelini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu amaçla tabiat parkının sahip olduğu doğal, tarihi yapıları ve çeşitli alternatif turizm faaliyetleri yönünden alanın genel değerlendirmesini yapmışlardır. Çalışma sonucunda; tabiat parkının turizm açısından yüksek bir potansiyele sahip olduğu, mağara turizmi, sağlık turizmi, kültürel turizm, kuş gözlemciliği gibi faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği bir alan olduğu belirtilmiştir.

Kocalar (2018) çalışmasında Bolu ilinde bulunan Gölcük Tabiat Parkı örneği üzerinden koruma alanlar ve ülke mevzuatındaki 2001-2017 yılları arasındaki değişimleri tartışılmıştır. Çalışmanın sonucunda; korunan alanların uzun süreli özel işletmelere kiralanması üzerine değerlendirmelerde bulunmuştur.

Uzun (2018) Kastamonu ili Dipsizgöl Tabiat Parkı, Yeşil Yuva Tabiat Parkı ve Şehit Şerife Bacı Tabiat Parkı'nda manzara güzelliği değerlendirme yöntemi kullanılarak görsel kalite analizi kullanmıştır. Tabiat Parklarına ait 10'ar fotoğraf ve bu fotoğraflara ilişkin görsel kalite kriterleri üzerinden anket çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda; Dipsiz Göl Tabiat Parkı'nın Manzara kriterinde diğerlerinden daha yüksek puan aldığı genel olarak kriterler bakımından Şehit Şerife Bacı Tabiat Parkı yüksek puan aldığı tespit edilmiştir.

Saltık (2017) Muğla ili sınırları içerisinde bulunan Ölüdeniz Tabiat Parkı'nda verilen hizmetleri önem-performans analizi ile değerlendirmiştir. Çalışma sonucunda; ziyaretçiler için tabiat parkının en önemli unsuru denizin temizliği olduğu, sonucuna varılmıştır.

Başkaya (2017) çalışmasında Bilecik ili Pazaryeri ilçesinde bulunan Küçükelmalı Tabiat Parkı'nın ekoturizm ve rekreasyonel açıdan incelemiştir. Yapılan çalışmada SWOT (strengths (güçlü yönler), weaknesses (zayıf yönler), opportunities (fırsatlar), threats (tehditler)) analizi ile tabiat parkının değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda; tabiat parkının anayol kenarında bulunması ve içinde bir göletin bulunmasının, üstün yönleri olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında tabiat parkının tanıtım yönünden zayıf olduğu, doğal güzelliklerinin değerlendirilmesi gereken önemli fırsatlar olduğu ve yöre halkının ekoturizm bilgisinin yetersiz olmasının tehditler arasında yer aldığı çalışmada vurgulanmıştır.

Öztürk vd. (2017) Ordu ili Ulugöl Tabiat Parkı'na gelen ziyaretçilerin memnuniyetlerini ortaya koyan bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada; 50 kişi ile anket gerçekleştirilmiştir. Ulugöl Tabiat Parkı ziyaretçilerinin yaklaşık %70'inin tabiat parkından memnun olduğu ve yaklaşık %76'sının alanı yeniden ziyaret etmek istediği sonuçlarına tespit edilmiştir.

Genç vd. (2017) Abant Tabiat Parkı'nın ekoturizm potansiyellerinin ikincil veriler ve gözlem yöntemleri ile ortaya konulduğu bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucunda Abant Tabiat Parkı'nın kuş gözlemciliği, yamaç paraşütçülüğü, bisiklet sürme, trekking, botanik turizm, fauna gözlemciliği, at gezisi gibi aktiviteler bakımından potansiyelinin var olduğu sonucuna varılmıştır.

Bekdemir ve Sezer (2016) Yedi Değirmenler ve Mağarası Tabiat Parkı'nın coğrafik yapısının değerlendirildiği bu çalışmada aynı zamanda alanın ekoturizm faaliyetleri bakımından potansiyelleri ortaya konulmuştur. Çalışmada gezi-gözlem ve mülakat yöntemleri kullanılmış ve sonucunda mağara turizmi, doğa yürüyüşü, fotoğrafçılık, binicilik ve bisiklet sürme etkinliklerinin yanında, yaban hayatı gözlemciliğinin yapılabileceği ortaya konulmuştur.

Sayın ve Karadağ (2016) Bolu ili sınırları içerisinde bulunan Abant Tabiat Parkı ziyaretçilerinin rekreasyonel beklentilerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu amaçla her mevsim 100 kişi ile olmak üzere toplam 400 ziyaretçi ile anket çalışmasını gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucunda, alanın doğal güzellikleri ve biyolojik çeşitliliği, erozyon, deprem riski gibi faktörler de göz önüne alınarak rekreasyonel faydalarını artırma yönünde önerilerde bulunulmuştur.

Polat ve Polat (2016) Mersin ilinde bulunan Mersin 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı, Kuyuluk Tabiat Parkı, Çamdüzü Tabiat Parkı, Erdemli Talat Göktepe Tabiat Parkı, Karaekşi Tabiat Parkı, İncekum Tabiat Parkı, Pullu I-II Tabiat Parkında ziyaretçilerin rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılama düzeylerini belirlemiştir. Bu amaçla çalışmada Gülez yöntemi kullanılmıştır. Yöntem 100 puan üzerinden ana başlıkları peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenler olan puanlama sistemine dayanmaktadır. Yapılan çalışma sonucunda; Mersin ilinde bulunan tabiat parklarının rekreasyonel potansiyellerinin %63 ile %85 aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Sezer (2015) Giresun ili Dereli ilçesi sınırlarında bulunan Koçkayası Tabiat Parkı'nı çalışmasında değerlendirmiştir. Özellikle ekoturizm açısından tabiat parkının olanaklarını ortaya koymuş ve alanın klimaterapik özelliklerine ve tabiat parkının alanın çevresindeki yerleşim yerlerinde yaşayan halkın ihtiyaçlarını karşılayabilirliğine vurgu yapmıştır.

Altunöz, vd. (2014) Sinop ili sınırları içerisinde bulunan Hamsilos Tabiat Parkı'nın iklimsel, peyzaj, ulaşım gibi özellikler bakımından ziyaretçileri memnun etme yeterliliğini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla çalışmada Gülez yöntemi kullanmışlar ve çalışma sonucunda Hamsilos Tabiat Parkı'nın %68 oranında orman içi rekreasyon potansiyeline sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sonuç tabiat parkının orman içi rekreasyon değerinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Tabiat parkının rekreasyon değerini daha da yükseltmek amacıyla yapılan öneriler uygulandığı takdirde alanın rekreasyon potansiyelinin %83 seviyesine ulaşacağı belirtilmiştir.

Akten ve Gül (2014) Isparta ili Gölcük Tabiat Parkında, ziyaretçi etki yöntemi kullanarak ziyaretçilerin yaptıkları olumsuz etkileri ortaya koymuşlardır. Ziyaretçiler ve uzmanlar ile anket çalışması yapılmıştır. Çalışmada alanda bulunan zarar ve olumsuzlukların giderilmesi, rekreasyon değerinin korunmasına yönelik çözümler oluşturulmuştur. Ziyaretçilerin çevreye verdikleri zararı gidermek için “*kirleten öder*” uygulanması önerilmektedir.

Surat vd. (2014) Artvin ili Borçka Karagöl Tabiat Parkının rekreasyon değerini ve yöre halkının tabiat parkı hakkındaki düşüncelerini ortaya koyan bir çalışma yapmışlardır. Bu amaçla alanı ziyaret eden 100 katılımcı ile yaptıkları anket çalışması sonucunda; yöre halkının çoğunun tabiat ve doğal alanların önemi üzerine bilgi sahibi olduğu, en çok ziyaret edilen dönemin haziran-temmuz ve ağustos aylarında olduğu, halkın tabiat parkının su varlığı ve yaşlı ağaçlardan oluşan bir ormanın olmasının ilgilerini çektiği tespit edilmiştir. Sahanın ekoturizm açısından önemli olduğu bu nedenle iyi bir planlama yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Erduran ve Cırık (2011) çalışmalarında Isparta ili sınırları içerisinde bulunan Gelincik Dağı Tabiat Parkı’nın rekreasyonel değerlerini incelenmişlerdir. Çalışmanın amacı tabiat parkının doğal güzelliklerinin planlı kullanılması ve korunmasına dayanmaktadır. Bu amaçla alanda belirli bakı noktaları oluşturulmuş ve bu noktalar “temel görsel peyzaj değerleri” olarak nitelendirilmiştir. Bu noktalara ait 15 fotoğraf konusunda uzman kişiler tarafından sıralandırılması sağlanmıştır. Bu sayede alanın rekreasyon değeri yüksek alanları ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda alanın mevcut sorunları ve alanın sahip olduğu olanakları ortaya konulmuştur.

Akten ve Akten (2005) Isparta ilinde bulunan Gölcük Tabiat Parkı’nı, ekolojik planlama açısından incelenmiştir. Çalışma sonucunda alanın piknik haricinde diğer aktiviteler için uygun olduğu ve bunların geliştirilmesi gerektiği, alanda otopark sıkıntısı olduğu, alanda yer alan donatıların bakımsız olduğu ve alanın yaz aylarında taşıma kapasitesinin üstünde ziyaretçi kabul ettiği tespit edilmiştir. Çalışmada ekolojik bir planlama ile bu sorunların çözüleceği ifade edilmektedir.

Erdönmez (2005) çalışmasında Polonezköy Tabiat Parkı'nın rekreasyonel kullanımının görsel etkileri üzerine gerçekleştirilmiştir. Çalışmada İstanbul merkezine oldukça yakın ve rekreasyon amaçlı yoğun şekilde kullanılan bu tabiat parkının görsel kirlilik ve görsel kaynak planlanması kavramları açısından irdelenmiştir. Polonezköy Tabiat Parkı'nın görsel kaynak planlaması ile görsel kalitesinin korunabileceği ifade edilmiştir.

Gül vd. (2005) Isparta ili bulunan Gölcük Tabiat Parkı'nın rekreasyona uygunluğunu ve aynı zamanda potansiyel alanları çalışmalarında ortaya koymuşlardır. Çalışmada alanın coğrafi bilgi sistemleri de kullanılarak doğal kültürel alanlarını belirlemede çok faktörlü analiz yöntemi ile rekreasyona uygunluk ortaya koymuşlardır. Çalışma sonucunda elde edilen verilere dayanarak planlı ve rasyonel tabiat parkı yönetiminin gerçekleştirilmesi gerektiği önerilmektedir.

Ortaçeşme vd. (2002) Ölüdeniz Tabiat Parkı'nın sunduğu hizmetlerin kalitesini ölçmeyi amaçlayan çalışmada; önem-performans analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda; Ölüdeniz Tabiat Parkı'nın sunduğu hizmetlerin yoğunlaşılması gerekenler, korunması gerekenler, olası aşırılıklar ve düşük öncelikleri tespit edilmiştir.

Yerli literatür incelendiğinde ayrıca; Karatepe vd. (2005a) Isparta Gölcük Tabiat Parkı'nın anakaya özelliklerini, Saltık (2017) Ölüdeniz Tabiat Parkı'nda yapılan hizmetlerini, Eyüpoğlu (2019) Kırşehir Aşıkpaşa Tabiat Parkı'nın flora zenginliğini, Oğurlu vd. (2005) Isparta İli Gölcük Tabiat Parkı'nın fauna varlığını, Gündoğdu vd. (2005) Isparta İli Sütçüler İlçesi Yazılı Kanyon Tabiat Parkı'nın kuş ve memeli varlığını, Karatepe vd. (2005b) Isparta Gölcül Tabiat Parkı'nın yalancı akasya meşcerelerini, Tanrıverdi (2005) Çandır Tabiat Parkı'nın floristik analizi, Osmanoğlu ve Özdemir (2014) Isparta Gölcük Tabiat Parkı kuş türleri ile meşcere türleri arasındaki ilişki, (Erdem 2019) Ankara ili Kızılcahamam ilçesi Şahinler Tabiat Parkı'nın florası ile ilgili çalışmalar gerçekleştirildiği görülmektedir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

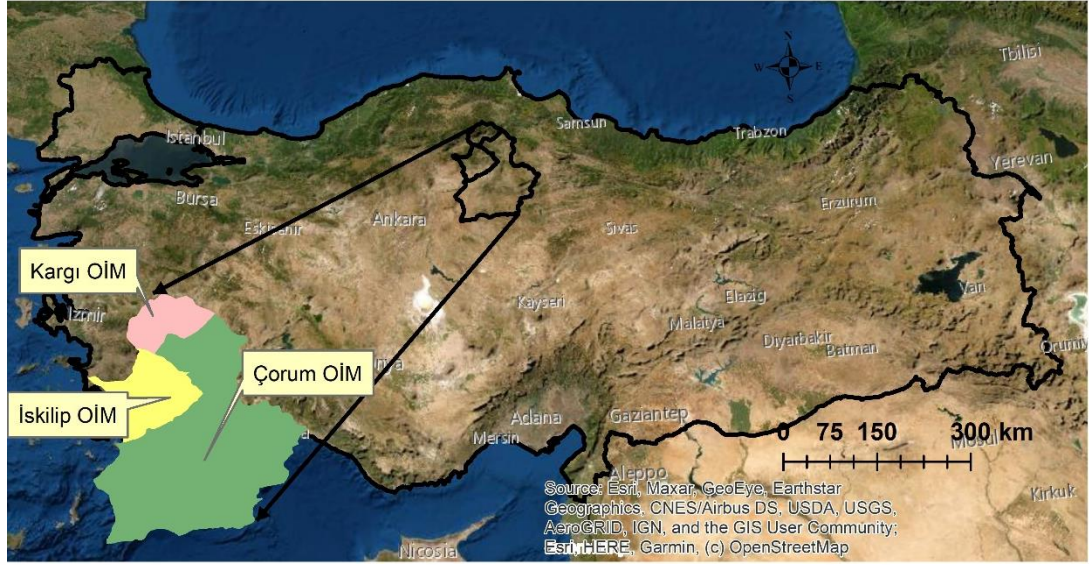
Çalışmanın bu bölümünde “Tabiat Parklarının Yöre Halkının Rekreatif İhtiyaçlarını Karşılama Düzeylerinin Belirlenmesi (Çorum İli Örneği)” isimli tez çalışmasında kullanılan materyaller ve yöntemler açıklanmıştır.

2.1 Materyal

Türkiye’de halkın rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılanma sürecinde tabiat parklarının durumunu ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada Çorum ili çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Türkiye’de rekreasyon alanları ve bu alanların iller düzeyindeki dağılımı ortaya konulmuştur. Bu amaçla coğrafi bilgi sistemlerinden (CBS) yararlanılmış, ArcGIS paket programı kullanılmıştır. Veri kaynağı olarak Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Orman Genel Müdürlüğü (OGM), Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüklerinin (DKMPGM) internet sitelerinde yer alan açık veri tabanlarından faydalanılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde Çorum ilinde yaşayan ve Çatak-Sıklık Tabiat Parklarını ziyaret eden halkın görüşleri üzerine odaklanılmıştır. Bu amaçla gerçekleştirilen anket çalışması formu Ek A’da verilmiştir. Elde edilen sonuçlar Microsoft Excel’de analiz edilmiştir. Çalışmada konu ile ilgili kitap, makale, tez ve benzeri yayınlardan faydalanılmıştır.

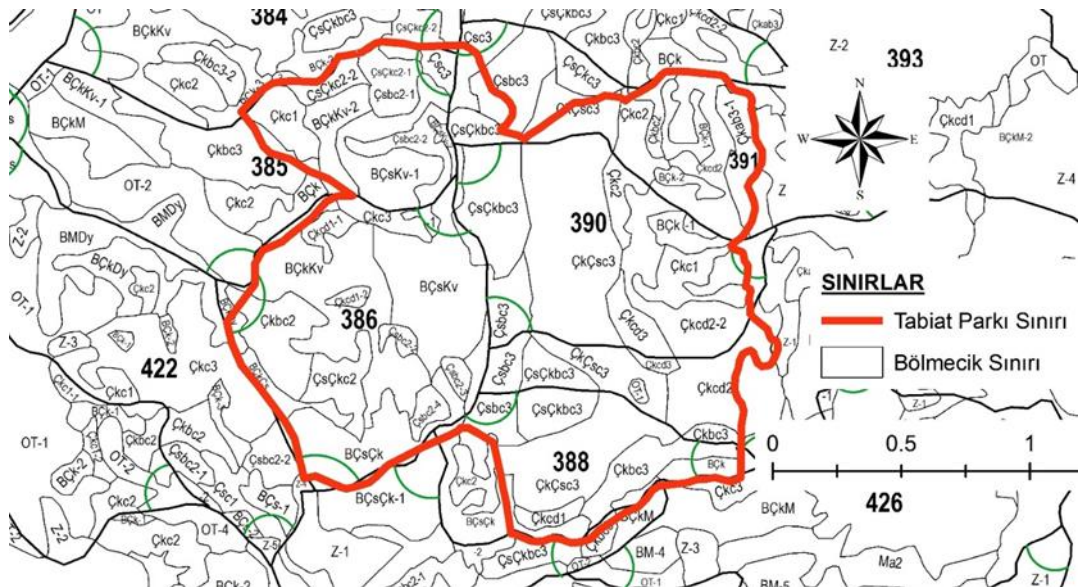
2.1.1 Çorum İli Orman Varlığı

OGM verilerine göre Çorum ili verimli orman alanı 215047 ha, verimsiz orman alanı 226347 ha’dır. Toplam ormanlık alanı 441394 ha olup genel alanın %35,20’si ormanlık alanla kaplıdır (OGM 2020a). Çorum ili orman varlığı meşe, karaçam, sarıçam, kayın, kızılçam, ardıç, gürgen ve meşe ile yer yer karışıma giren diğer yapraklı türlerden oluşmaktadır (OGM 2020b). Orman varlığı OGM’ye bağlı Amasya Orman Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde yer alan Çorum, Kargı ve İskilip Orman İşletme Müdürlükleri tarafından işletilmektedir (Şekil 2.1). Çorum Orman İşletme Müdürlüğünde 14, Kargı Orman İşletme Müdürlüğünde 9 ve İskilip Orman İşletme Müdürlüğünde 8 orman işletme şefliği bulunmaktadır.

Şekil 2.1 Çorum ilinde yer alan orman işletme müdürlükleri

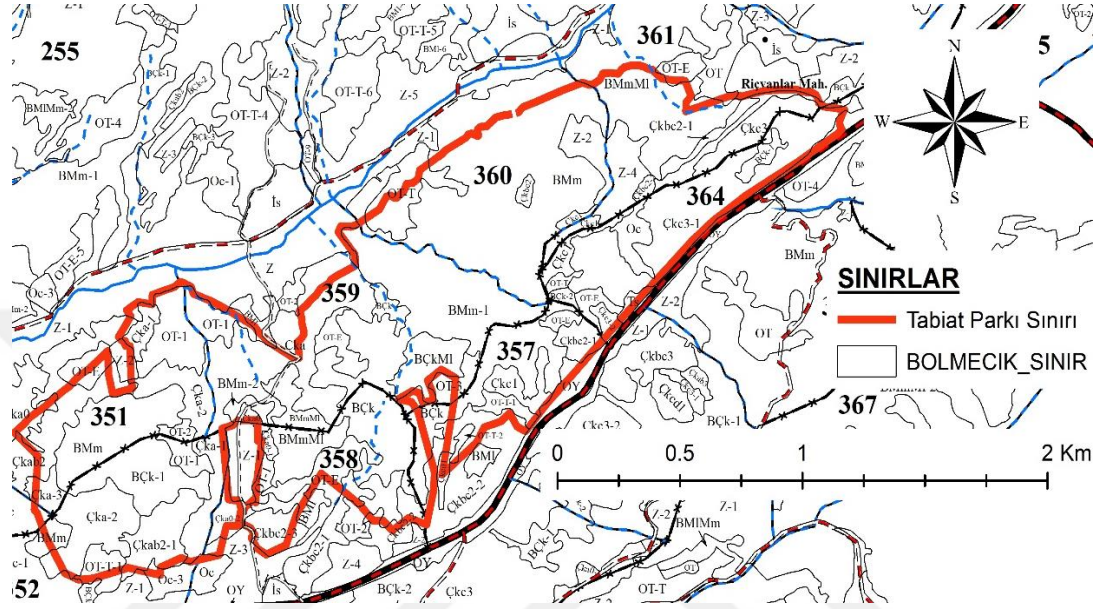
Çorum ili sınırları içerisinde bulunan biyolojik çeşitlilik, milli parklar ve doğa koruma vb. alanlar bakımından DKMPGM bağlı 11. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde yer almaktadır. Çalışmaya konu Sıklık ve Çatak Tabiat Parklarının yönetimi 11. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan Çorum Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğündedir. Sıklık ve Çatak Tabiat Parkları Şekil 2.2 ve 2.3’de verilmiştir.

Şekil 2.2 Çatak Tabiat Parkı

Çatak Tabiat Parkı; Çorum merkezine 12 km uzaklıkta olup, Çatak ve Çalyayla köyleri sınırları içerisinde yer almaktadır. Tabiat Parkı 1984 yılında tescil edilmiştir

ve yaklaşık 387,5 ha alana sahip doğal ormandır. Tabiat parkı içerisinde günübirlik kullanıma uygun olarak büfe, spor destek ünitesi, kır lokantası, piknik alanları, çocuk oyun alanları mevcuttur. Çatak Tabiat Parkı içerisinde ziyaretçilere; doğa yürüyüşü, fotoğrafçılık, kamp ve bitki gözlemi imkânı sunmaktadır (DKMP 2013).

Şekil 2.3 Sıklık Tabiat Parkı

Sıklık Tabiat Parkı; Çorum ili içerisinde bulunan 318 ha'lık alana sahip mesire alanıdır. 2009 yılında Tabiat parkı olarak tescillenmiş, suni yollarla elde edilmiş bir ormandır. Ziyaretçilerin piknik, doğa yürüyüşü, fotoğraf çekimi, bitki ve yaban hayatı gözlemi yapmasına olanak sağlayan altyapıya sahiptir. Günübirlik kullanım için çocuk oyun alanları, mescit, kameriye, piknik masası, gözlem kulesi, seyir terası, flora ve fauna tanıtım alanı da ziyaretçilere sunulmaktadır. Fauna alanı içerisinde karaca, ceylan, geyik, yaban keçisi, yaban koyunu gibi türler bulunmaktadır (DKMP 2017).

2.2 Yöntem

Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Türkiye'de rekreasyon alanları ve bu alanların iller düzeyindeki dağılımı ortaya konulmuştur. Çalışmanın bu bölümünde Türkiye'nin rekreasyon alanlarının (A tipi mesire yeri, B tipi mesire yeri, C tipi mesire yeri, D tipi mesire yeri, milli parklar ve tabiat parklarının) iller

düzeyinde dağılımı mekânsal düzlemde verilmiştir. Bu amaçla ArcGIS paket programında categories özelliğinden faydalanılmıştır.

Çalışmada ayrıca Türkiye ölçeğinde genel bir değerlendirme yapabilmek için makro ölçekli kriterler kullanılarak Weighted Overlay (ağırlıklı çakıştırma) analizi yapılmıştır. Bu bölümde illerde bulunan orman içi dinlenme/rekreasyon alanlarını çeşitli kriterler açısından değerlendirmek ve illeri kategorileştirmek ve bu sayede hem Türkiye’de illerin orman içi dinlenme alanlarının dağılımını daha spesifik olarak ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunun yanında gerçekleştirilecek uzun soluklu planlamalarda daha rasyonel ve ihtiyaçlara yönelik alanlar belirlenebileceği düşünülmektedir. Bu amaçla hem ekolojik hem ekonomik ve sosyal nitelikli kriterleri temsil edebilecek illerin kişi başı GSYH değerleri, km^2 'ye düşen insan sayısı, nüfus artış hızı, orman alanının genel alana oranı ve toplam orman içi dinlenme alanları kriteri analizde kullanılmıştır.

Kriterlerden illerin kişi başı GSYH değerleri, km^2 'ye düşen insan sayısı ve nüfus artış hızı TÜİK resmi internet sitesinden alınmıştır (TÜİK 2020). Orman alanının genel alana oranı OGM resmi internet sayfasında yer alan illerin orman varlığı listesinden alınmış (OGM, 2020a) ve toplam ormanlık alanın genel alana oranı analizde kullanılmıştır. Toplam orman içi dinlenme alanları verileri OGM (2020c) ve Tarım ve Orman Bakanlığı (2020) resmi internet sitesinden alınmıştır. İllerin 2015-2016-2017-2018 ve 2019 yılları için kişi başı GSYH değerlerinin aritmetik ortalamaları analizde kullanılmıştır. İllerin 2016-2017-2018-2019 ve 2020 yılları için km^2 'ye düşen insan sayılarının aritmetik ortalamaları alınmıştır. İllerin 2018-2019 ve 2019-2020 yılları için nüfus artış hızlarının aritmetik ortalamaları analizde kullanılmıştır.

Çalışmada veriler öncelikli olarak sayısal haritada il poligon düzeyine getirilmiştir. İllere ait her bir kriter haritası spatial analiz araçları kullanılarak raster haline getirilmiştir. Elde edilen rasterlar ile reclassify analizi uygulanmış ve rasterlar beş kategoriye ayrılmıştır. X Natural Breaks (Jenks) metodu ile elde edilen rasterlar ile reclassify analizine tabi tutulmuş ve rasterlar beş kategoriye ayrılmıştır. Reclass analizlerinde sınıflandırma metodu olarak Natural Breaks (Jenks) metodu

kullanılmıştır. Elde edilen yeni haritalar ve değerlerine Weighted Overlay analizi uygulanmıştır. Analizde illerin kişi başı GSYH değerleri, km²'ye düşen insan sayısı ve nüfus artış hızı arttıkça o ildeki çalışan nüfusun ve genel nüfusun arttığı dolayısıyla artan nüfus ve yoğun çalışma zamanına karşılık insanların ormanlık alan içinde daha çok dinlenmeye ihtiyaç duyacağı varsayılmıştır. Bununla beraber toplam orman içi dinlenme alanları il düzeyinde azaldıkça o illerde daha fazla alanın dinlenme ve rekreasyon alanı olarak kullanılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca illerdeki orman alanının genel alana oranı azaldıkça ilin ormanlık alanının diğer illere göre daha az olduğu ve bu sonuçla insanların yaşam alanları çevresinde dinlenme ve rekreasyon için alanların artması gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenle Weighted Overlay analizinde kişi başı GSYH değerleri, km²'ye düşen insan sayısı ve nüfus artış hızı aynı yönlü değer verilirken, orman alanının genel alana oranı ve toplam orman içi dinlenme alanları kriterleri diğer kriterlere göre ters yönlü değer verilmiştir.

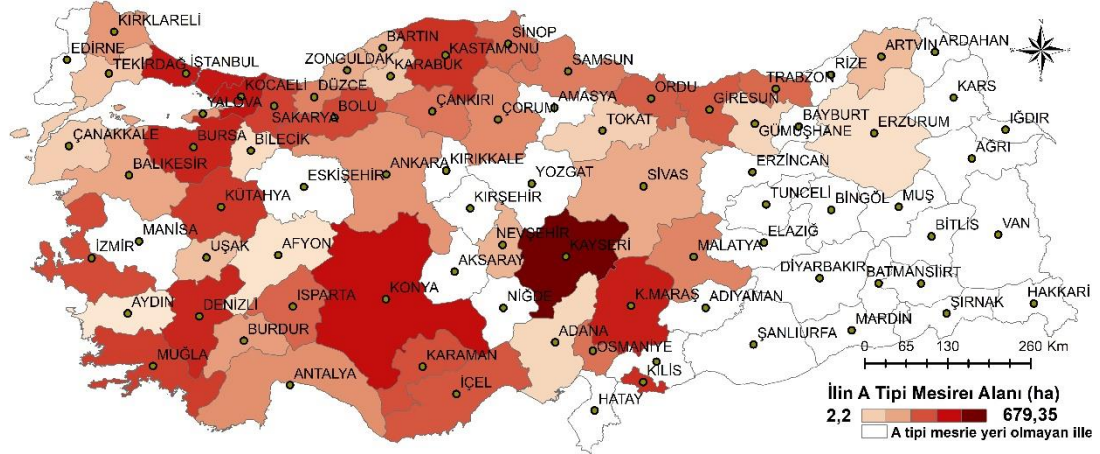
Çalışmanın ikinci bölümünde rekreasyon alanlarından biri olan tabiat parkları özelinde Çorum ili halkının orman -rekreasyon ve insan ilişkileri ortaya konulmuştur. Bu amaçla veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır (Ek A). Anket çalışması Çorum ilinde ikamet eden Sıklık Tabiat Parkı ve Çatak Tabiat Parklarında çeşitli rekreasyonel amaçlarla bulunmuş gönüllüler ile gerçekleştirilmiştir. Anket yapılacak katılımcı sayısı $n = \frac{N(CV^2 t^2)}{NE^2 + CV^2 t^2}$ formülü ile hesaplanmıştır. Formülde n : ankete katılacak birey sayısını, N : toplam birey sayısını, CV : değişkenlik katsayısını, t : t tablo değeri, E : hata yüzdesini ifade etmektedir. Çorum il nüfusuna bağlı olarak %90 güven düzeyinde %5 hata yüzdesi ile yaklaşık 270 kişi hesaplanmış ve 330 katılımcı anket çalışması tamamlanmıştır. Katılımcılar ile yüz yüze gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda elde edilen veriler frekans ve yüzde yöntemi ile ortaya konulmuştur.

3. BULGULAR

3.1 Türkiye’de Orman İçi Rekreasyon Alanlarının Değerlendirilmesi

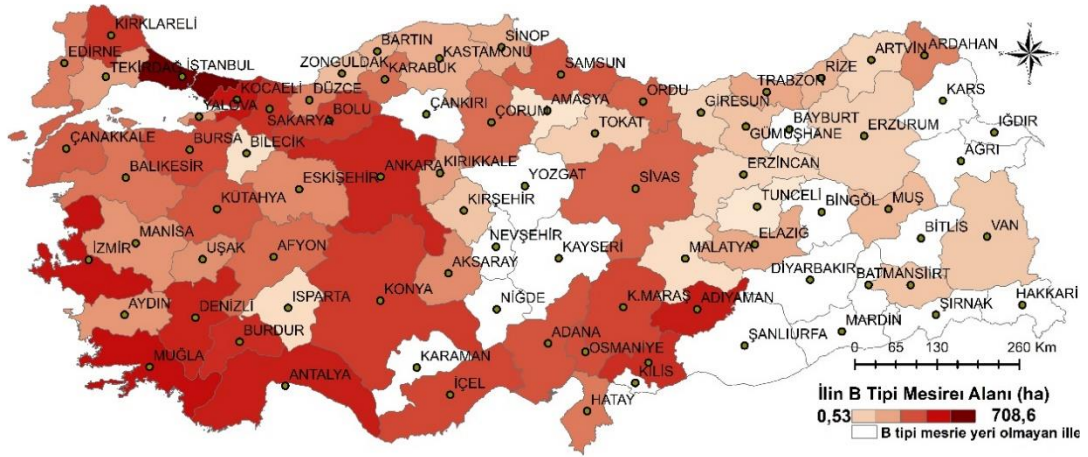
3.1.1 Türkiye’de Orman İçi Rekreasyon Alanlarının Dağılımı

Çalışmanın bu bölümünde; Türkiye’de orman içi rekreasyon alanlarının mevcut durumunu 81 il düzeyinde ortaya konulmuştur. Türkiye’de orman içi rekreasyon alanlarından A tipi mesire yeri (Şekil 3.1), B tipi mesire yeri (Şekil 3.2), C tipi mesire yeri (Şekil 3.3), D tipi mesire yeri (Şekil 3.4), milli parklar (Şekil 3.5), ve tabiat parkları (Şekil 3.5)’de verilmiştir.

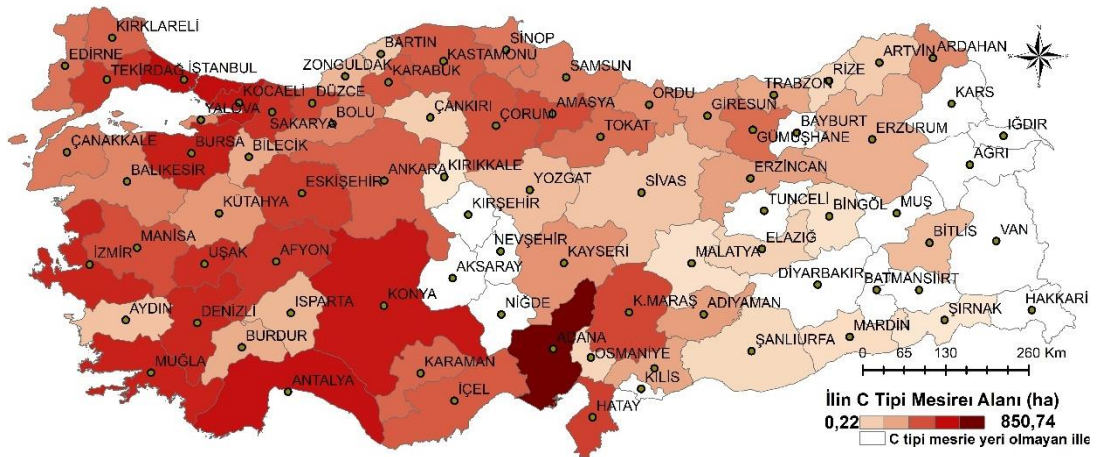
Şekil 3.1 Türkiye’de A tipi mesire yerlerinin iller düzeyinde alansal olarak dağılımı

Türkiye’de A tipi mesire yerlerinin bulunduğu iller mesire yerlerinin alansal büyüklüklerine göre sıralandığında Kayseri, Konya ve Kocaeli A tipi mesire yeri alanı en yüksek olan ille olduğu görülmektedir. Bugün Türkiye’de A Tipi mesire yeri olmayan toplam 32 il ise; Adıyaman, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ardahan, Batman, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Hakkari, Hatay, Iğdır, Kars, Kırıkkale, Kırşehir, Manisa, Mardin, Muş, Niğde, Rize, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Tunceli, Van ve Yozgat’tır.

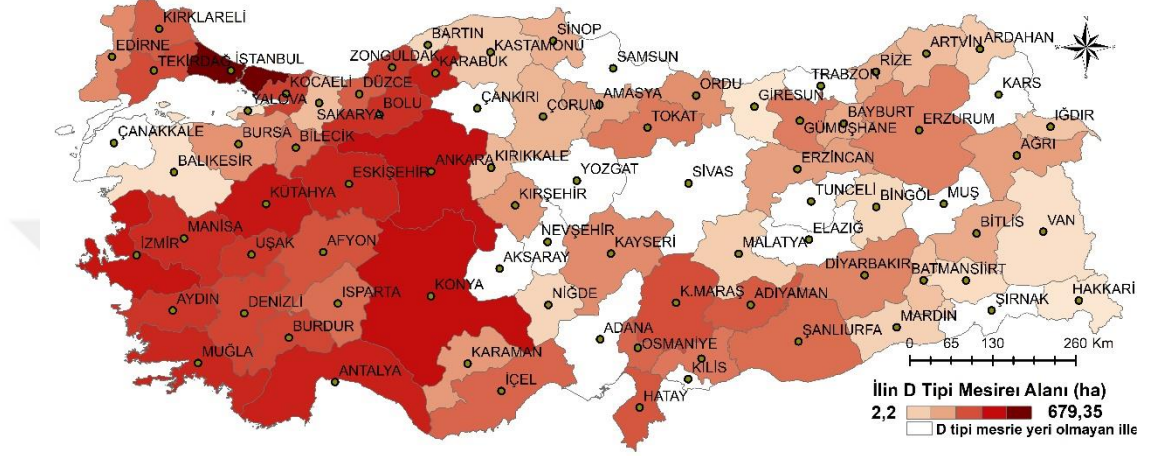
Şekil 3.2 Türkiye’de B tipi mesire yerlerinin iller düzeyinde alansal olarak dağılımı

Türkiye’de B tipi mesire yerlerinin sayısı A tipi mesire yerlerinin sayısından fazladır. Şekil 3.1 ile 3.2 karşılaştırıldığında doğu illerinde A tipi mesire yerlerinin dağılımına kıyasla B tipi mesire yerlerinin daha fazla olduğu görülmektedir. B tipi mesire yerlerinin alansal büyüklüklerine göre sıralandığında İstanbul, İzmir ve Muğla’nın B tipi mesire yeri alanı en yüksek olan iller olduğu görülmektedir. B tipi mesire yeri olmayan 19 il ise; Ağrı, Batman, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Çankırı, Diyarbakır, Hakkari, Igdir, Karaman, Kars, Kayseri, Kilis, Mardin, Nevşehir, Niğde, Şanlıurfa, Şırnak ve Yozgat’tır.

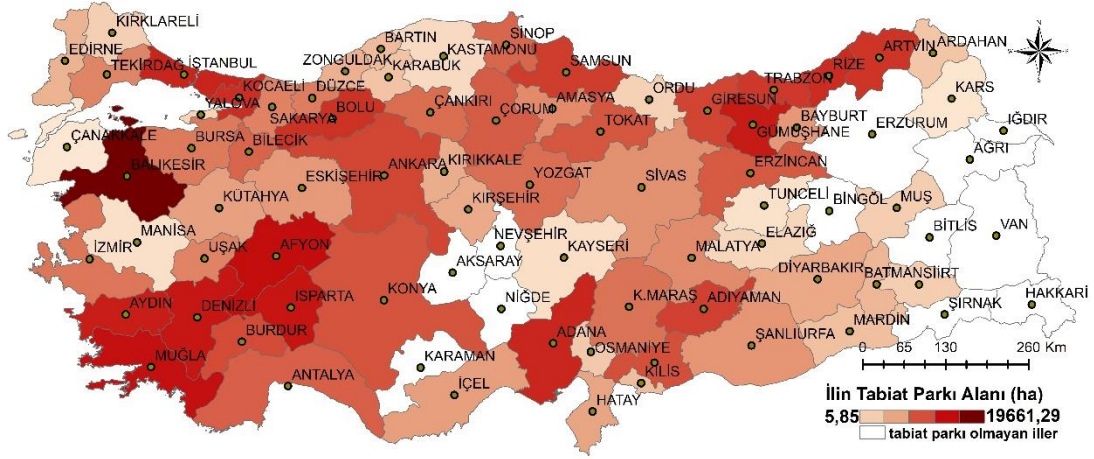
Şekil 3.3 Türkiye’de C tipi mesire yerlerinin iller düzeyinde alansal olarak dağılımı

Türkiye’de C tipi mesire yerlerinin alansal büyüklüklerine göre sıralandığında Adana, İstanbul ve Antalya C tipi mesire yeri alanı en yüksek olan illerdir. C tipi mesire yeri olmayan iller ise Ağrı, Aksaray, Batman, Bayburt, Diyarbakır, Hakkari, Iğdır, Kars, Kırşehir, Kilis, Muş, Nevşehir, Niğde, Siirt, Tunceli ve Van olarak sıralanmaktadır.

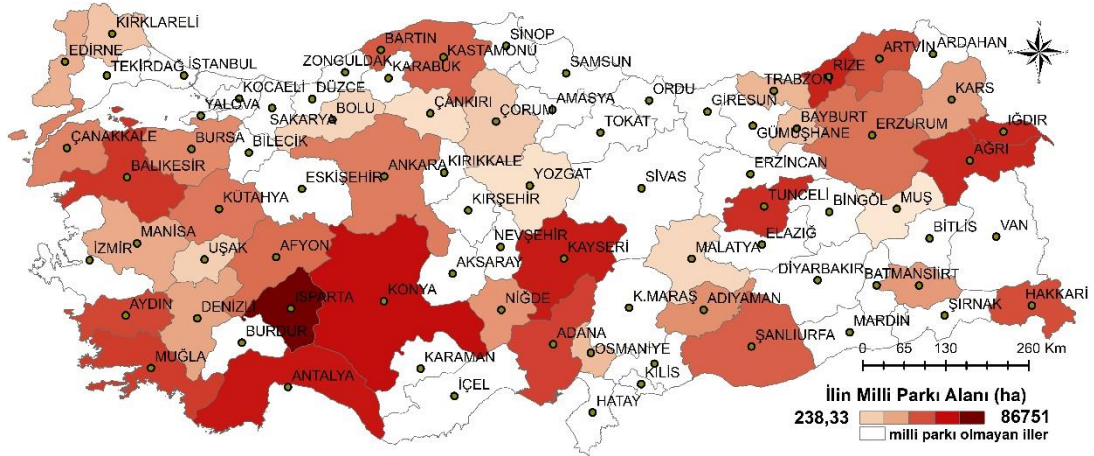
Şekil 3.4 Türkiye’de D tipi mesire yerlerinin iller düzeyinde alansal olarak dağılımı

Türkiye’de D tipi mesire yerlerinin alansal büyüklüklerine göre sıralandığında İstanbul, Konya ve Ankara D tipi mesire yeri alanı en yüksek olan illerdir. D tipi mesire yeri olmayan iller ise Adana, Aksaray, Çanakkale, Çankırı, Elâzığ, Kars, Kilis, Muş, Nevşehir, Samsun, Sivas, Şırnak, Trabzon, Tunceli ve Yozgat olarak sıralanmaktadır.

Şekil 3.5 Türkiye’de tabiat parklarının iller düzeyinde alansal olarak dağılımı

Türkiye’de tabiat parklarının alansal büyüklüklerine göre sıralandığında; Balıkesir, Afyon ve Muğla illerinde tabiat parkları alanları en yüksek olan illerdir. Tabiat parkı olmayan iller ise Ağrı, Aksaray, Bingöl, Bitlis, Erzurum, Hakkari, Iğdır, Karaman, Nevşehir, Niğde, Şırnak ve Van olarak sıralanmaktadır.

Şekil 3.6 Türkiye’de milli parklarının iller düzeyinde alansal olarak dağılımı

Türkiye’de milli parklarının alansal büyüklüklerine göre sıralandığında Isparta, Konya ve Antalya milli park alanları en fazla olan illerdir. Sınırları içerisinde milli parkı bulunan diğer iller; Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Ağrı, Ankara, Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bayburt, Bolu, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum,

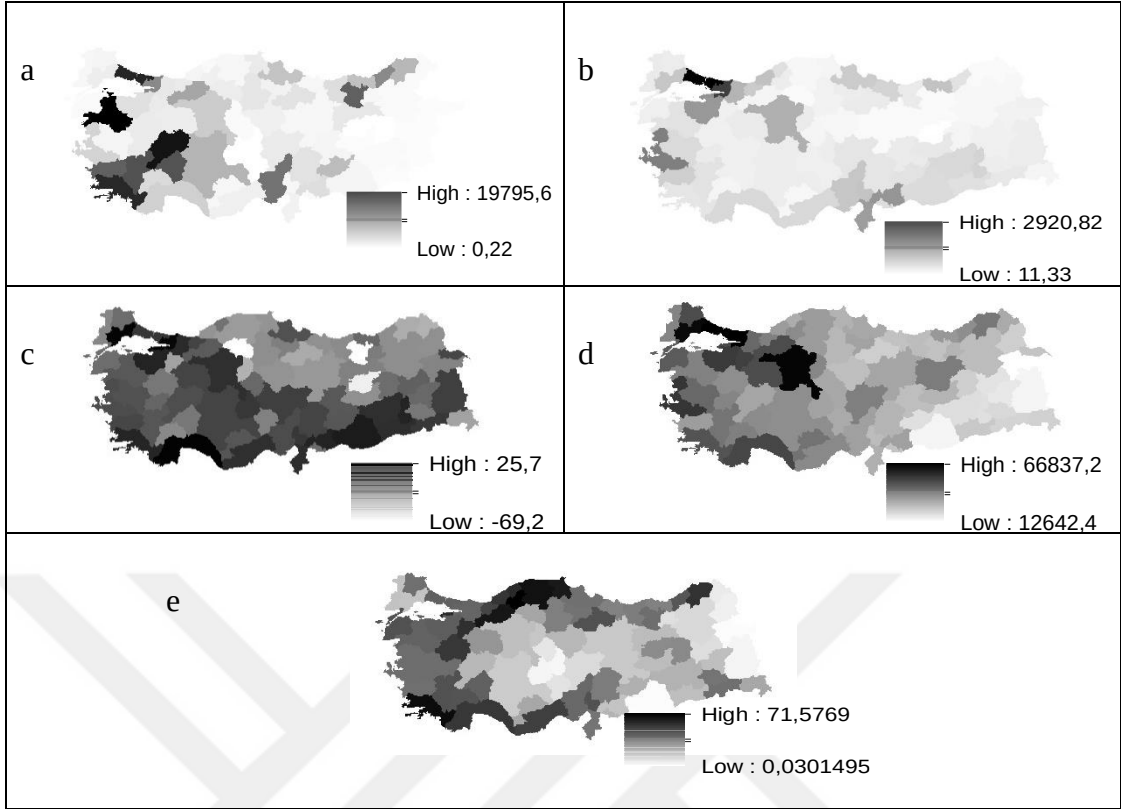
Denizli, Edirne, Erzurum, Hakkari, Iğdır, Isparta, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Muğla, Muş, Niğde, Osmaniye, Rize, Siirt, Şanlıurfa, Trabzon, Tunceli, Uşak ve Yozgat olarak sıralanmaktadır.

3.1.2 Türkiye’de Orman İçi Rekreasyon Alanlarının Çeşitli Kriterler Açısından Değerlendirilmesi

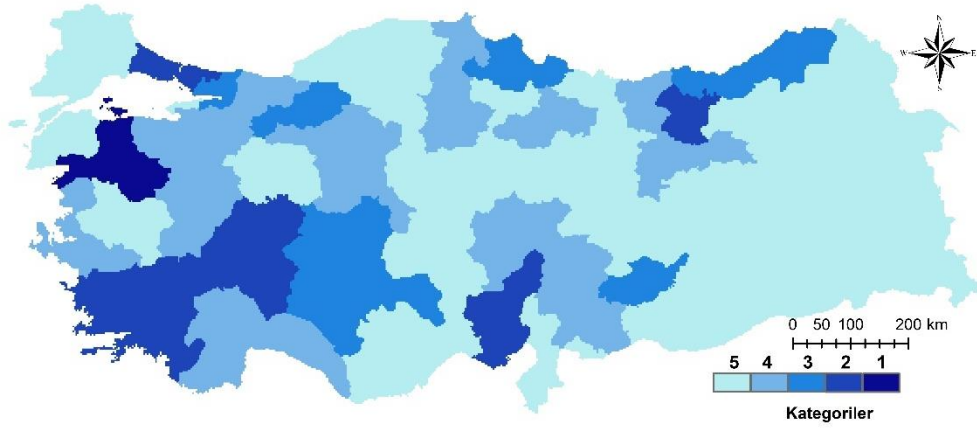
Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de orman içi rekreasyon alanlarının çeşitli kriterler açısından değerlendirilmiştir. Çalışmada orman içi rekreasyon alanları olan A, B, C ve D tipi mesire yerleri, tabiat ve milli parkların tamamını karşılayacak biçimde illerin toplam orman içi rekreasyon alanları alınmıştır. Bu alanlar ile toplum dinamiklerini ortaya koymak için ekonomik, sosyal ve ekolojik kriterler kullanılarak Weighted Overlay Analizi gerçekleştirilmiştir. Weighted Overlay analizinde illerin kişi başı GSYH değerleri, km²’ye düşen insan sayısı, nüfus artış hızı, orman alanının genel alana oranı ve toplam orman içi dinlenme alanları kriter olarak kullanılmıştır.

Türkiye’de orman içi rekreasyon alanlarının belirlenen kriterler açısından değerlendirilmesi için öncelikli olarak illere ait veriler raster hale getirilmiştir (Şekil 3.7).

Elde edilen rasterlar ile reclassify analizine gerçekleştirilmiş ve rasterlar beş kategoriye ayrılmıştır. Reclass analizlerinde sınıflandırma metodu olarak Natural Breaks (Jenks) metodu kullanılmıştır. Beş kategoriye ayrılan kriterler illerin kişi başı GSYH değerleri (Şekil 3.8), km²’ye düşen insan sayısı (Şekil 3.9), nüfus artış hızı (Şekil 3.10), orman alanının genel alana oranı (Şekil 3.11) ve toplam orman içi dinlenme alanları (Şekil 3.12)’de verilmiştir.

Şekil 3.7 İller düzeyindeki verilerin rasterları (a- toplam orman içi dinlenme alanları, b- 2016-2020 yılları arası ortalama km^2 'ye düşen insan sayısı c- 2018-2020 yılları arası ortalama nüfus artış hızı d- kişi başı GSYH e- orman alanının genel alana oranı)

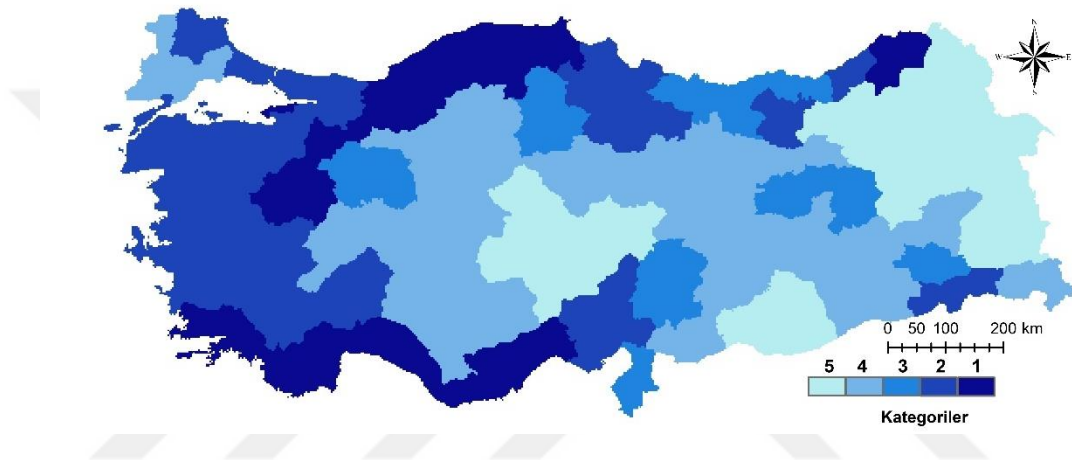

Şekil 3.8 Türkiye’de orman içi dinlenme alanlarının iller düzeyinde reclass analizi sonucu

Türkiye’de orman içi dinlenme alanlarının iller düzeyinde reclass analizde minimum değer 0,22; maksimum değer 19795,60; ortalama 1883,54 ve standart sapma 3310,33 olarak tespit edilmiştir. İller A, B, C ve D tipi mesire yerleri ve tabiat parklarının

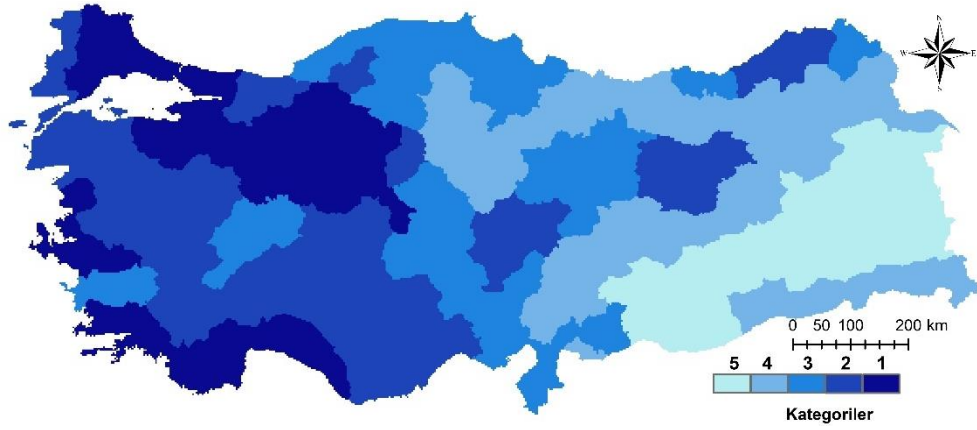
tamamını kapsayan orman içi dinlenme alanları incelendiğinde toplamda en fazla orman içi rekreasyon alanına sahip iller sırasıyla Balıkesir, Afyon ve İstanbul'dur.

Balıkesir tek başına 1. kategoride yer almaktadır. Toplam orman içi dinlenme alanları sayısı en az olan iller ise sırasıyla Şırnak, Hakkari ve Kars'dır. Türkiye haritası bu kriter açısından incelendiğinde; homojen bir dağılımın olmadığı görülmektedir. Özellikle doğu illerinde orman içi dinlenme alanlarının oldukça az olduğu görülmektedir.

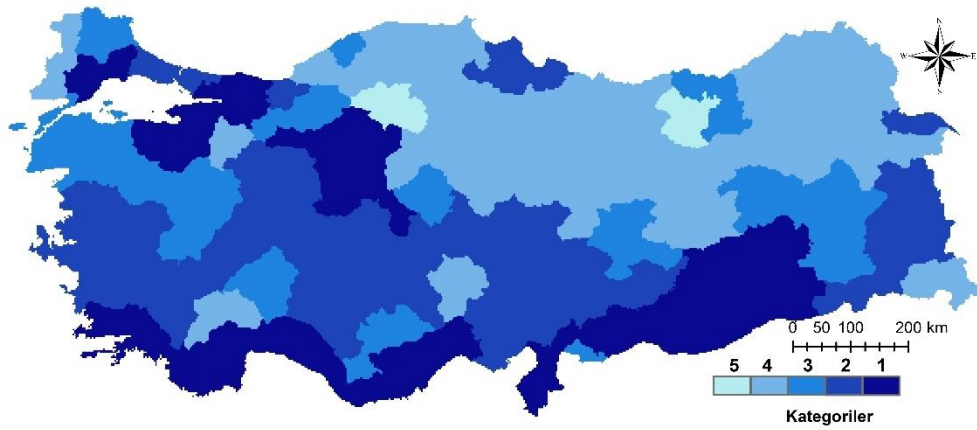
Şekil 3.9 Türkiye’de orman alanlarının genel alanlarına oranının iller düzeyinde reclass analizi sonucu

Türkiye’de orman alanlarının genel alanlarına oranının iller düzeyinde reclass analizde minimum değer 0,030; maksimum değer 71,57; ortalama 29,15 ve standart sapma 18,68 olarak tespit edilmiştir. İllerin orman alanlarının genel alanlarına oranına bakıldığında en yoğun orman alanı sırasıyla Karabük, Muğla ve Kastamonu en az yoğun orman varlığı ise Iğdır, Ağrı ve Şanlıurfa illerinde yer almaktadır.

Şekil 3.10 Türkiye’de kişi başı GSYH değerinin iller düzeyinde reclass analizi sonucu

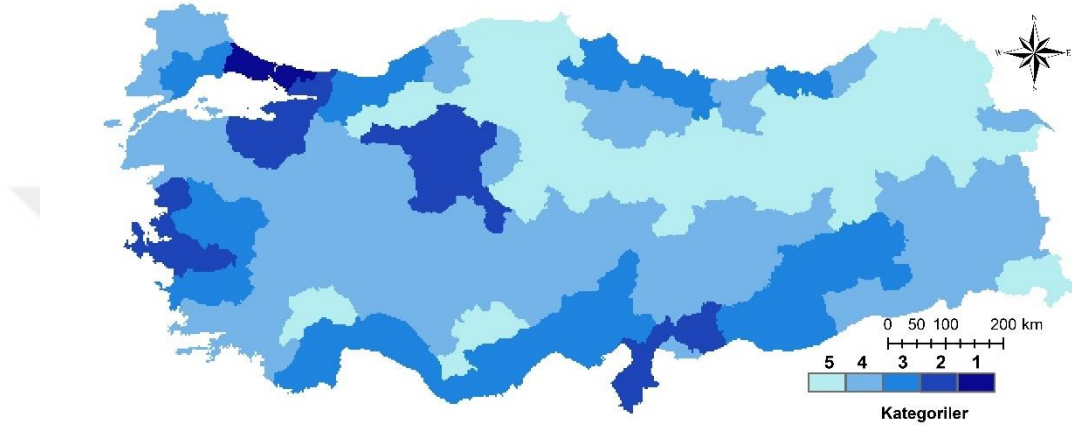
Türkiye’de kişi başı GSYH değerinin iller düzeyinde reclass analizde minimum değer 12642,40; maksimum değer 66837,20; ortalama 30189,34 ve standart sapma 10294,79 olarak tespit edilmiştir. Sırasıyla İstanbul, Kocaeli ve Ankara illerinde kişi başı GSYH değeri en yüksek iken, Ağrı, Şanlıurfa ve Van illerinde kişi başı GSYH değerleri en düşük seviyededir. Türkiye’de genel olarak; Marmara Bölgesi ile Ankara ili ve Akdeniz ve Ege Bölgeleri’nde liman şehirlerinde kişi başı GSYH yüksek iken güney doğuda sınır üstü illerin en düşük kişi başı GSYH’ya sahip olduğu söylenebilir.

Şekil 3.11 Türkiye’de 2018-2020 yılları arası ortalama nüfus artış hızının iller düzeyinde reclass analizi sonucu

Türkiye’de 2018-2020 yılları arası ortalama nüfus artış hızının iller düzeyinde reclass analizde minimum değer -69,19; maksimum değer 25,70; ortalama 3,33 ve standart sapma 13,63 olarak tespit edilmiştir. Sırasıyla Yalova, Tekirdağ ve Antalya illerinde

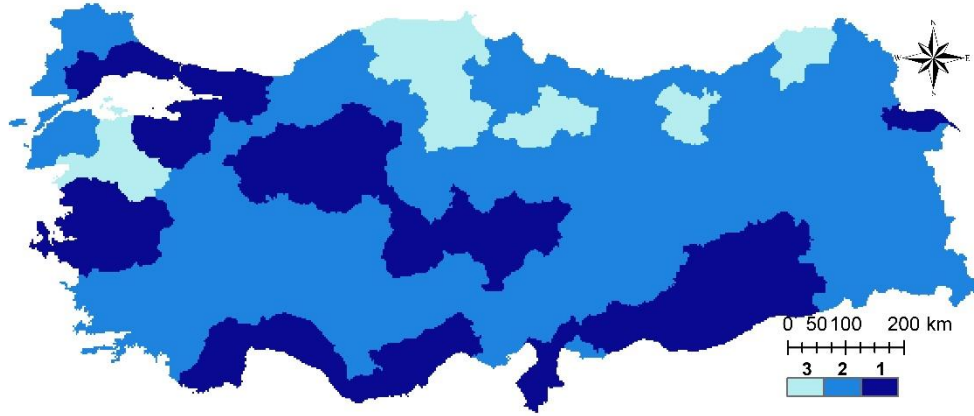
nüfus artışı en yüksek iken, Gümüşhane, Çankırı ve Tunceli illerinde nüfus artışı en düşük seviyelerdedir. Türkiye’de genel olarak; Orta ve Doğu Karadeniz ile İç ve Doğu Anadolu’nun kuzey illerinde nüfus artışının diğer illere göre düşük olduğu, Marmara’nın kuzey ve doğusu, Akdeniz kıyı şeridinde bulunan iller ve Güney Doğu Anadolu’nun önemli bir bölümünde ve başkent Ankara’da nüfus artışının olduğu görülmektedir.

Şekil 3.12 Türkiye’de 2016-2020 yılları arası ortalama km²’ye düşen insan sayısının iller düzeyinde reclass analizi sonucu

Türkiye’de 2016-2020 yılları arası ortalama km²’ye düşen insan sayısının iller düzeyinde reclass analizde minimum değer -11,33; maksimum değer 2920,81; ortalama 106,11 ve standart sapma 242,85 olarak tespit edilmiştir. Sırasıyla Tunceli, Erzincan ve Ardahan illerinde km²’ye düşen insan sayısı en yüksek iken, İstanbul, Kocaeli ve İzmir illerinde km²’ye düşen insan sayısı en düşük seviyelerdedir.

Reclass analizi sonucunda elde edilen haritalar kullanılarak Weighted Overlay analizine gerçekleştirilmiştir. Analize dahil edilen toplam orman içi dinlenme alanları, 2016-2020 yılları arası ortalama km²’ye düşen insan sayısı, 2018-2020 yılları arası ortalama nüfus artış hızı, kişi başı GSYH, orman alanının genel alana oranı kriterlerinin aynı oranda etki ettiği ve toplam orman içi dinlenme alanları kriterinin diğer kriterlere göre ters etki ettiği kabul edilmiştir. Analize tabi tutulan kriterler beş skor ile değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen harita Şekil 3.13’de verilmiştir.

Şekil 3.13 Weighted Overlay Analiz sonucu

Weighted Overlay analizi sonucu elde edilen harita incelendiğinde, orman içi dinlenme alanları ve diğer ekonomik, sosyal kriterler bakımından Türkiye’de iller üç kategoriye ayrılmaktadır. 1. Grup iller orman içi dinlenme alanları tesis edilmesi gereken öncelikli iller olarak kabul edilmektedir. Buna göre 1. Gruba dahil iller: Aksaray, Ankara, Antalya, Batman, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Manisa, Mardin, Nevşehir, Sakarya, Şanlıurfa ve Tekirdağ’dır. 2. Gruba dahil iller Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Ağrı, Amasya, Ardahan, Aydın, Bartın, Bayburt, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Burdur, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Düzcce, Edirne, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hakkâri, Iğdır, Isparta, Kahramanmaraş, Karabük, Karaman, Kars, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kilis, Konya, Kütahya, Malatya, Muğla, Muş, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Samsun, Siirt, Sivas, Şırnak, Trabzon, Tunceli, Uşak, Van, Yalova, Yozgat ve Zonguldak’tır. 3. Gruba dahil iller: Artvin, Balıkesir, Çorum, Gümüşhane, Kastamonu, Sinop ve Tokat’tır.

3.2 Tabiat Parklarının Yöre Halkının Rekreatif İhtiyaçlarını Karşılama Durumu

Çalışmanın bu bölümünde Çorum yöresi örneği üzerinden toplumun tabiat parkları-dinlenme ve orman ilişkileri ile rekreatif ihtiyaçlarını karşılama durumu katılımcı görüşleri ile ortaya konulmuştur. Bu amaçla gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

3.2.1 Katılımcıların Demografik Yapısı

Anket çalışmasına toplam 330 kişi katılmıştır. Katılımcıların %42,12'si kadın %57,88'i erkektir (Tablo 3.1). Katılımcıların %4,55'si 0-17 yaş aralığında, %19,7'si 18-24 yaş aralığında, %25,45'i 25-34 yaş aralığında, %20,91'i 35-44 yaş aralığında, %17,27'si 45-54 yaş aralığında ve %12,12'si 65+ yaş aralığında yer almaktadır.

Tablo 3.1 Katılımcıların yaş aralıkları

Yaş Aralığı	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
18 yaş altı	6	1,82	9	2,73	15	4,55
18-24	33	10	32	9,7	65	19,7
25-34	45	13,64	39	11,82	84	25,45
35-44	38	11,52	31	9,39	69	20,91
45-54	37	11,21	20	6,06	57	17,27
65 ve üstü	32	9,7	8	2,42	40	12,12
Toplam	191	57,88	139	42,12	330	100

Katılımcıların orman ile ilişkilerine fikir vermesi açısından orman köylüsü olup olmadıkları ortaya konulmuştur (Tablo 3.2).

Tablo 3.2 Orman köylüsü katılımcıları gösterir tablo

Orman köylüsü olma durumu	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Orman Köylüsü	30	9,09	9	2,73	39	11,82
Orman Köylüsü Değil	125	37,88	94	28,48	219	66,36
Bilmiyor	36	10,91	36	10,91	72	21,82
Toplam	191	57,88	139	42,12	330	100

Katılımcıların %11,82'sinin orman köylüsü olduğu, %66,89'unun orman köylüsü olmadığı ve %21,82'sinin orman köylüsü olup olmadıklarını bilmedikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkiler bilgileri Tablo 3.3’de verilmiştir.

Tablo 3.3 Katılımcıların eğitim durumları

Eğitim Durumu	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Okur-yazar	4	1,21	3	0,91	7	2,12
İlköğretim	29	8,79	17	5,15	46	13,94
Ortaöğretim	16	4,85	7	2,12	23	6,97
Lise	48	14,55	27	8,18	75	22,73
Ön Lisans	29	8,79	21	6,36	50	15,15
Lisans	60	18,18	58	17,58	118	35,76
Lisansüstü	5	1,52	6	1,82	11	3,33
Toplam	191	57,88	139	42,12	330	100

Katılımcıların %35,76’sı lisans mezunu, %22,73’ü lise, %15,15’i ön lisans, %13,94’ü ilköğretim, %6,97’si orta öğretim, %3,33’ü lisansüstü mezunudur. Katılımcıların %2,12’si okur-yazar olarak kendini tanımlamaktadır.

Katılımcıların mesleklerine ilişkin bilgiler Tablo 3.4’de verilmiştir.

Tablo 3.4 Katılımcıların mesleklerine ilişkin veriler

Meslek	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Memur	47	14,24	41	12,42	88	26,67
İşçi	31	9,39	7	2,12	38	11,52
Esnaf	10	3,03	2	0,61	12	3,64
Serbest Meslek	17	5,15	5	1,52	22	6,67
Çiftçi	1	0,3	0	0	1	0,3
Emekli	26	7,88	4	1,21	30	9,09
Çalışmıyor	18	5,45	37	11,21	55	16,67
Öğrenci	41	12,42	43	13,03	84	25,45
Toplam	191	57,88	139	42,12	330	100

Katılımcıların %26,67’si memur, %25,45’i öğrenci, %16,67’si çalışmıyor, %11,52’si işçi, %9,09’u emekli, %6,67’si serbest meslek mensubu, %3,64’ü esnaf, %0,3’ü çiftçidir.

Katılımcıların gelir düzeylerine ilişkin elde edilen veriler Tablo 3.5’de verilmiştir.

Tablo 3.5 Katılımcıların gelir düzeylerine ilişkin veriler

Gelir	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
0-1000	40	38,46	64	61,54	104	31,52
1001-3000	64	68,82	29	31,18	93	28,18
3001-5000	46	62,16	28	37,84	74	22,42
5001-7000	31	65,96	16	34,04	47	14,24
7000+	10	83,33	2	16,67	12	3,64
Toplam	191	57,88	139	42,12	330	100

Tablo 3.5 incelendiğinde; yaklaşık olarak katılımcıların %59,59’unun asgari ücret ve altında gelirlerinin olduğu görülmektedir. Bununla beraber katılımcıların %22,42’sinin 3001-5000TL aralığında ve %14,24’ünün 5001-7000 TL aralığında ve katılımcıların %3,64’ünün 7000 TL ve üzeri gelirleri olduğu belirlenmiştir.

3.2.2 Katılımcıların Tabiat Parklarını Tercih Etme Nedenleri

Katılımcıların tabiat parklarını tercih etme sebepleri sorulmuş ve cevapları Tablo 3.6’de verilmiştir.

Tablo 3.6 Katılımcıların tabiat parklarını tercih etme sebepleri

Tercih nedenleri	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Dinlenmek için	18	4,08	16	3,63	34	7,71
Doğa ile baş başa kalmak için	50	11,34	48	10,88	98	22,22
Spor yapmak için	4	0,91	5	1,13	9	2,04
Piknik yapmak için	155	35,15	115	26,08	270	61,22
Sağlık nedeniyle	4	0,91	1	0,23	5	1,13
Şehirden uzaklaşmak için	12	2,72	12	2,72	24	5,44
Covid 19 nedeniyle kapalı yerlere alternatif	0	0,00	1	0,23	1	0,23
Toplam	243	55,10	198	44,90	441	100,00

Tablo 3.6 incelendiğinde; katılımcıların çoklu cevap verdiği görülmektedir. Katılımcıların %61,22’si tabiat parklarını piknik yapmak için, %22,22’si doğa ile başbaşa kalmak için, %7,71’i dinlenmek için ve %5,44’ü şehirden uzaklaşmak için tercih etmektedir. Covid-19 pandemi döneminde gerçekleştirilen anket çalışmasında katılımcıların covid-19 nedeni ile evlerde kapalı kalmaktan sıkıldığı bu sebeple tabiat

parklarını tercih edebilecekleri düşünülmesine karşılık, katılımcıların sadece bir tanesinin bu nedenle tabiat parklarını tercih etmiştir.

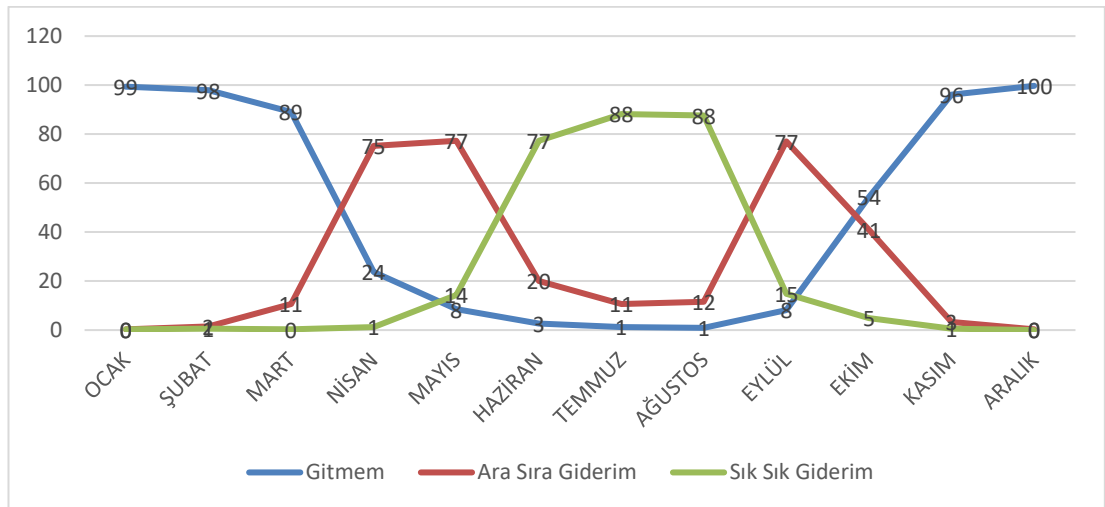
Katılımcıların %52,42'si 0-10 yıldır, %29,09'u 11-20 yıldır, %16,36'sı 21-30 yıldır ve %2,12'si 30 yıldır tabiat parklarını ziyaret ettiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanında katılımcıların tabiat parklarını ziyaret etme sıklıkları Tablo 3.7'de verilmiştir.

Tablo 3.7 Katılımcıların tabiat parklarını ziyaret etme sıklığına ilişkin veriler

Tabiat parklarına gitme sıklığı	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Haftada 3-4 kere	2	0,61	1	0,30	3	0,91
Haftada 2 kere	6	1,82	2	0,61	8	2,42
İki haftada 1 kere	8	2,42	6	1,82	14	4,24
Ayda bir kere	121	36,67	86	26,06	207	62,73
Üç ayda bir kere	45	13,64	38	11,52	83	25,15
Diğer	9	2,73	6	1,82	15	4,55
Toplam	191	57,88	139	42,12	330	100,00

Katılımcıların tabiat parklarına başta piknik yapmak ve dinlenmek olmak üzere farklı nedenlerle gitme sıklıkları incelendiğinde Katılımcıların %62,73'ü ayda bir defa katılımcıların %25,15'i üç ayda bir defa tabiat parklarını ziyaret ettiği görülmektedir.

Katılımcıların tabiat parklarını tercih etme zamanları Şekil 3.14'de verilmiştir.

Şekil 3.14 Katılımcıların tabiat parklarını tercih etme zamanları (%)

Şekil 3.14 incelendiğinde katılımcıların Haziran-Temmuz-Ağustos aylarında yoğun bir şekilde tercih ettiği, Mart-Nisan-Eylül ve Ekim aylarında ara-sıra ve Ocak-Şubat-Mart-Kasım-Aralık aylarında hemen hemen hiç tercih etmedikleri görülmektedir.

Katılımcıların tabiat parklarına alternatif olarak gördükleri alanlara ilişkin veriler Tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3.8 Katılımcıların tabiat parklarına alternatif olarak gördükleri alanlara ilişkin veriler

Tabiat Parkının alternatifleri	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
AVM’ler	59	11,32	63	12,09	122	23,42
Şehir Parkları	163	31,29	121	23,22	284	54,51
Özel çiftlikler	6	1,15	6	1,15	12	2,30
Binicilik tesisleri	12	2,30	7	1,34	19	3,65
Orman	54	10,36	26	4,99	80	15,36
Diğer	2	0,38	2	0,38	4	0,77
Toplam	296	56,81	225	43,19	521	100,00

Katılımcıların tabiat parklarına alternatif olarak belirttiği alanlar incelendiğinde katılımcıların %54,51’i şehir parklarını, %23,42’sinin alışveriş merkezleri ve %15,36’sının ormanlık alanları tercih ettiği görülmektedir. Katılımcıların yarısından fazlasının parkları tercih etmesi katılımcıların dinlenme ve rekreasyon ihtiyaçları için düzenlenmiş alanları daha çok tercih ettiğini göstermektedir.

Katılımcıların tabiat parkının varlığından nasıl haberdar olduklarına ilişkin veriler Tablo 3.9’da verilmiştir.

Tablo 3.9 Katılımcıların tabiat parklarından haberdar olma şekilleri

Tabiat parklarından haberdar olma şekilleri	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Arkadaşlar	118	33,43	79	22,38	197	55,81
İnternet	8	2,27	6	1,70	14	3,97
Yol kenarı tabelalardan	15	4,25	3	0,85	18	5,10
Yerel Medya haberlerinden	14	3,97	1	0,28	15	4,25
Aile/Akraba	54	15,30	53	15,01	107	30,31
Diğer	1	0,28	1	0,28	2	0,57
Toplam	210	59,49	143	40,51	353	100,00

Katılımcıların %55,81’i arkadaş tavsiyesi ile %30,31’i aile-akrabaları tarafından tabiat parklarından haberdar edilmişlerdir. Bunun yanında katılımcıların %5,10’u yol

kenarı tabelalarından, %4,25'i yerel medya haberlerinden ve %3,7'si internet üzerine yaptığı araştırma sonucunda tabiat parklarından haberdar olmuştur.

Tabiat parklarında katılımcıların yapmayı tercih ettikleri aktiviteler Tablo 3.10'da verilmiştir.

Tablo 3.10 Katılımcıların tabiat parklarında yapmayı tercih ettikleri aktiviteler

Tabiat parkında hangi aktiviteleri yapmak için gidersiniz?	Erkek		Kadın		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Bisiklet Sporu	0	0,00	2	0,54	2	0,54
Fotoğrafçılık	8	2,16	6	1,62	14	3,78
Çadırli Kampçılık	3	0,81	0	0,00	3	0,81
Doğa Yürüyüşü	13	3,51	9	2,43	22	5,95
Piknik	189	51,08	139	37,57	328	88,65
Yaban Hayatı Gözlemciliği	0	0,00	1	0,27	1	0,27
Toplam	213	57,57	157	42,43	370	100,00

Tablo 3.10 incelendiğinde; katılımcıların %88,65'inin tabiat parklarını piknik yapmak amacı ile kullanmayı tercih ettiği görülmektedir. Bunun yanında katılımcıların %5,95'i tabiat parklarında doğa yürüyüşü yapmayı ve katılımcıların %3,78'i doğada fotoğraf çekmeyi tercih etmektedirler.

Katılımcıların tabiat parklarındaki gözlem ve deneyimlerine göre bisiklet sporu, fotoğrafçılık, çadırli kampçılık, doğa yürüyüşü, piknik, yaban hayatı gözlemciliği, oryantiring (harita oyunu), botanik gezisi ve kuş gözlemciliği gibi aktivitelerin tabiat parklarında yapılabilirliği üzerine görüşleri Tablo 3.11'de verilmiştir.

Tablo 3.11 Katılımcılara göre tabiat parklarında yapılabilecek aktiviteler

Aktiviteler	Evet		Hayır		Fikrim yok		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bisiklet Sporu	15	4,55	216	65,45	99	30,00	330	100
Fotoğrafçılık	64	19,39	176	53,33	90	27,27	330	100
Çadırli Kampçılık	19	5,76	220	66,67	91	27,58	330	100
Doğa Yürüyüşü	227	68,79	67	20,30	36	10,91	330	100
Piknik	327	99,09	1	0,30	2	0,61	330	100
Yaban Hayatı Gözlemciliği	121	36,67	178	53,94	31	9,39	330	100
Oryantiring	1	0,30	256	77,58	73	22,12	330	100
Botanik Gezisi	9	2,73	219	66,36	102	30,91	330	100
Kuş Gözlemciliği	35	10,61	197	59,70	98	29,70	330	100

Katılımcıların %99,09'u tabiat parklarının piknik yapmak için uygun alanlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %68,79'u doğa yürüyüşü aktiviteleri için ve %36,67'si yaban hayatı gözlemciliği için tabiat parklarının uygun olduğunu düşünmektedir. Buna karşılık, katılımcıların bisiklet sporu için %65,45'i, fotoğrafçılık için %53,33'ü, çadırli kampçılık için %66,67'si, yaban hayatı gözlemciliği için %53,94'ü, oryantiring için %77,58'i, botanik gezisi için %66,36'sı ve kuş gözlemciliği için %59,70 tabiat parklarının uygun alt yapıya sahip olmadığını düşünmektedir.

Katılımcıların tabiat parklarının genel durumu ile ilgili gözlemlerine ilişkin bulgular Tablo 3.12'de verilmiştir.

Tablo 3.12 Katılımcılara göre tabiat parkının genel durumu

	Kesinlikle Katılıyorum (5)		Katılıyorum (4)		Kararsızım (3)		Katılmıyorum (2)		Kesinlikle Katılmıyorum (1)		ortalama değer
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	$1 < x < 5$
A. Tabiat parkı temizdir.	213	64,5	116	35,2	1	0,3	0	0,0	0	0,0	4,6
B. Tabiat parkı bakımlıdır.	210	63,6	116	35,2	4	1,2	0	0,0	0	0,0	4,6
C. Tabiat parkı beklentilerimizi karşılamaktadır.	205	62,1	117	35,5	7	2,1	1	0,3	0	0,0	4,6
D. Tabiat parkını (alternatifi olmadığı için) mecburiyetten tercih ediyorum.	3	0,9	14	4,2	39	11,8	251	76,1	23	7,0	2,2
E. Tabiat parkında yeterli, spor yapılabilecek alan vardır.	52	15,8	243	73,6	33	10,0	1	0,3	1	0,3	4,0
F. Tabiat parkında oturma yerleri arasındaki mesafe yeterlidir.	83	25,2	243	73,6	3	0,9	1	0,3	0	0,0	4,2
G. Çocuklar için yeterli oyun alanları vardır.	198	60,0	122	37,0	9	2,7	1	0,3	0	0,0	4,6
H. Tabiat parkı engellilerin ihtiyaçlarını karşılayabilir ölçüdedir.	113	34,2	47	14,2	53	16,1	95	28,8	22	6,7	3,4
I. Tabiat parkında yeterli sayıda WC ve lavabo, çeşme vardır.	50	15,2	268	81,2	12	3,6	0	0,0	0	0,0	4,1
İ. Oturma-piknik yapma yerlerinde elektrik için priz aydınlatma vs. vardır.	54	16,4	218	66,1	52	15,8	4	1,2	2	0,6	4,0
J. Alan içi ulaşım ve yönlendirme tabelaları yeterlidir.	178	53,9	126	38,2	26	7,9	0	0,0	0	0,0	4,5
K. Tabiat parkında kuru, yatık, devrik ağaç bulunmamaktadır.	64	19,4	223	67,6	42	12,7	1	0,3	0	0,0	4,1
L. Tabiat parkında ateş yakma yerleri güvenli ve bakımlıdır.	147	44,5	136	41,2	45	13,6	1	0,3	1	0,3	4,3
M. Ziyaretçilerin ulaşabileceği sıklıkta ve sayıda çöp kutuları mevcuttur.	161	48,8	145	43,9	23	7,0	1	0,3	0	0,0	4,4

Katılımcıların tabiat parklarının genel durumu ile ilgili önermelere verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde; “Tabiat parkı temizdir.” önermesinin ortalama değeri

4,6 olup “Tabiat parkı bakımlıdır.” önermesi 4,6, “Tabiat parkı beklentilerimizi karşılamaktadır.” önermesi 4,6, “Tabiat parkını (alternatifi olmadığı için) mecburiyetten tercih ediyorum.” önermesi 2,2, “Tabiat parkında yeterli, spor yapılabilecek alan vardır.” önermesi 4,0, “Tabiat parkında oturma yerleri arasındaki mesafe yeterlidir.” önermesi 4,2, “Çocuklar için yeterli oyun alanları vardır.” önermesi 4,6, “Tabiat parkı engellilerin ihtiyaçlarını karşılayabilir ölçüdedir.” önermesi 3,4, “Tabiat parkında yeterli sayıda WC ve lavabo, çeşme vardır.” önermesi 4,1, “Oturma-piknik yapma yerlerinde elektrik için priz aydınlatma vs. vardır.” önermesi 4,0, “Alan içi ulaşım ve yönlendirme tabelaları yeterlidir.” önermesi 4,5, “Tabiat parkında kuru, yatık, devrik ağaç bulunmamaktadır. Ormanın bakımı yapılmaktadır.” önermesi 4,1, “Tabiat parkında ateş yakma yerleri güvenli ve bakımlıdır.” önermesi 4,3, “Ziyaretçilerin ulaşabileceği sıklıkta ve sayıda çöp kutuları mevcuttur.” önermesi 4,4 ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Bu durum Çorum ilinde tabiat parklarını ziyaret eden katılımcıların genel olarak tabiat parklarının fiziki şartlarından ve sunduğu imkanlardan memnun oldukları göstermektedir. Ancak tabiat parkının engelliler için yeterli düzeyde olup olmama durumu hakkında verilen cevaplara göre katılımcıların bu konuda daha çekimser veya daha az bilgi sahibi oldukları söylenebilir.

Katılımcıları Çorum’da bulunan iki tabiat parkını karşılaştırması istenmiş ve sonuçlar Tablo 3.13’de verilmiştir.

Tablo 3.13 Katılımcılara göre iki tabiat parkının karşılaştırılması

	Sıklık T. P. (1)		Kararsızım (2)		Çatak T. P. (3)		Ort. Değer
	F	%	F	%	F	%	
Daha çok tercih ettiğimiz yerdir.	280	84,8	11	3,3	39	11,8	1,3
Daha düzenlidir.	253	76,7	27	8,2	50	15,2	1,4
İşletmesi daha iyidir.	120	36,4	142	43	68	20,6	1,8
Daha konforludur.	197	59,7	36	10,9	97	29,4	1,7
Daha sakindir.	146	44,2	30	9,1	154	46,7	2
Hizmet daha iyidir.	36	10,9	62	18,8	232	70,3	2,6
Daha temizdir.	24	7,3	52	15,8	254	77	2,7
Doğal yapısı daha güzeldir.	20	6,1	60	18,2	250	75,8	2,7
Evime daha yakındır.	311	94,2	15	4,5	4	1,2	1,1
Çorum’da daha popülerdir.	325	98,5	4	1,2	1	0,3	1
Çocuklar için oyun alanları daha çoktur.	303	91,8	26	7,9	1	0,3	1,1
Doğal alanları daha çok korunmuştur.	10	3	35	10,6	285	86,4	2,8
Yağmurlu ve karlı havalarda da kullanılabilecek alt yapısı vardır.	261	79,1	68	20,6	1	0,3	1,2

Çorum ilinde bulunan Çatak ve Sıklık Tabiat Parkları katılımcılar tarafından karşılaştırıldığında; Sıklık Tabiat Parkının daha çok tercih edilen, katılımcılara göre daha düzenli, daha konforlu, genel olarak kent merkezine dolayısıyla evlerine yakın olduğu ve ayrıca, Çorum’da daha çok bilindiği ve yağmurlu ve karlı havalarda korunmak için barınak imkanlarının olduğu, çocuklar için oyun alanlarının daha çok olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık Çatak Tabiat Parkı; hizmet, temizlik, doğal yapı ve doğal alanların korunması bakımından Sıklık Tabiat Parkından daha iyi olarak tanımlanmıştır. Katılımcılara göre Sıklık ve Çatak Tabiat Parkları sakinlik bakımından yaklaşık olarak benzer bulunmuştur.

Katılımcıların tabiat parkların bulunduğu ormanlık alan ile ilgili bilgi düzeylerini ortaya koymak için sorulan sorulara verilen cevaplar Tablo 3.14’de verilmiştir.

Tablo 3.14 Katılımcıların orman ile ilgili bilgilerini ortaya koyan veriler

	Evet		Hayır		Fikrim Yok		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%
A. Ağaçların türünü biliyor musunuz?	14	4,2	181	54,8	135	40,9	330	100
B. Kaç tür ağaç var saydınız mı?	9	2,7	265	80,3	56	17,0	330	100
C. Ormanda sincap, fare gibi kemirgenleri gördünüz mü?	280	84,8	41	12,4	9	2,7	330	100
D. Orman ile ilgili bilgilendirici tabelaların bulunması ilginizi çeker mi?	141	42,7	175	53,0	14	4,2	330	100
E. Ağaçların numaralandırılmış olması sizi rahatsız eder mi?	13	3,9	301	91,2	16	4,8	330	100
F. Tabiat parkındaki ağaçlarda kuş yuvaları gördünüz mü?	267	80,9	47	14,2	16	4,8	330	100
G. Tabiat parkında hayvanların ayak izlerini gördünüz mü?	148	44,8	166	50,3	16	4,8	330	100

Katılımcıların tabiat parkının kurulduğu ormanlık alanda var olan türleri katılımcıların %4,2’si bilmektedir. Katılımcıların sadece %2,72’si tabiat parkındaki ağaç türlerinin neler olduğunu incelemiş ve saymıştır. Katılımcıların %84,8’i ormanlık alan içerisinde var olan sincap, fare gibi kemirgenlere dikkat etmiş veya görmüştür. Katılımcıların %42,7’sinin ormanlık alan ile ilgili bilgilendirme tabelalarının olması ilgilerini çekmektedir. Tabiat parkında kuş yuvalarını ve diğer hayvan ayak izlerini sırasıyla katılımcıların %80,9’u ve %44,8’i görmüştür.

Katılımcılarında tabiat parkında bulundukları zaman içerisinde uyanan hisleri puanlamaları istenmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 3.15’de verilmiştir.

Tablo 3.15 Tabiat parklarının katılımcılarda uyandırdığı hislere ilişkin veriler

	Tabiat Parkının insanda uyandırdığı hisler (1 en düşük 5 en yüksek puan)										Ort. Değer.
	1		2		3		4		5		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Huzur veriyor	0	0,00	9	2,73	17	5,15	220	66,67	84	25,45	4,1
Güven veriyor	4	1,21	6	1,82	24	7,27	215	65,15	81	24,55	4,1
Zinde hissettiriyor	0	0,00	4	1,21	17	5,15	214	64,85	95	28,79	4,2
Mutluluk veriyor	0	0,00	1	0,30	8	2,42	214	64,85	107	32,42	4,3

Tablo 3.15 incelendiğinde, genel olarak katılımcıların tabiat parkına gittiklerinde olumlu hislere sahip oldukları söylenebilir. Katılımcılar 1 ile 5 puan aralığında “huzur”, “güven”, “zindelik”, “mutluluk” gibi hisleri %64,85 ve %66,67 aralığında en çok 4 puan ile ifade etmişlerdir. Katılımcılar ortalama 4,1 değeri ile tabiat parklarını huzur ve güven veren, 4,2 ortalama değeri ile zinde hissettiren, 4,3 ortalama değeri ile mutluluk veren olarak nitelemektedirler.

Katılımcılara göre Çorum’da yer alan Sıklık ve Çatak Tabiat Parklarının yeterli olup olmadığı sorulmuş; katılımcıların %84,84’ü tabiat parklarının yeterli olduğunu, %2,12’si tabiat parklarının artırılması gerektiğini ve %3,03’ü ise bu konuda fikri olmadığını belirtmiştir. Çorum’da yeni bir tabiat parkı tesis edilse en uygun mevki Ankara yolu, Çorum çıkışındaki herhangi bir yer, İtfaiye Parkı içine ve İpekli Bağlar mevkileri olabileceğini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların %98,48’si Çatak ve Sıklık Tabiat Parklarında verilen hizmetlerden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların %1,52’si Çatak ve Sıklık Tabiat Parklarında yeterli oturma alanı ve ağaçlık alanın bulunmadığını, kalabalık olduğunu bu nedenle memnuniyetsiz olduklarını belirtmişlerdir.

Tabiat parklarında doğal yapıya müdahaleye katılımcıların %10,60’ı olumlu bakarken, %35,45’i müdahale edilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcıların %53,93’ü yaklaşık yarısından fazlası zaruri hallerde/tamamında değil kısmen olabileceğini ifade etmiştir.

Katılımcılara “alandaki olmasını istedikleriniz?” sorusu yöneltilmiş ve %94,84’ü herhangi bir öneride bulunmazken, katılımcıların %5,15’i oyun kulüpleri için alanlar, voleybol, kamp vb. alanlar, bisiklet ve ATV parkuru gibi tesis/alt yapı elemanlarını

önermişlerdir. Bunun yanında katılımcılar Çatak Tabiat Parkının yenilenmesi, yolların bakımı hususlarında da önerilerde bulunmuşlardır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye’de orman içi rekreasyon alanlarının değerlendirilmesi ve bu alanlardan biri ve aynı zamanda en yaygın olan tabiat parklarının Türkiye’deki durumunu ortaya koymak amacıyla Çorum ilindeki tabiat parklarını kullanan/ziyaret eden katılımcılar ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Dünya’da değişen ekonomik ve sosyal yapıyla beraber orman varlığının odun dışı hizmet ve ürünlerine olan talep artmasıyla (Janse ve Ottitsch, 2005, Lovric vd. 2020, Weiss vd. 2020) ilişkili olarak; Türkiye’de orman içi rekreasyon alanlarının iller düzeyinde dağılımı incelenmiş ve homojen olmadığı tespit edilmiştir. A tipi mesire alanlarının en fazla Kayseri, Konya ve Kocaeli’nde, B tipi mesire yerlerinin İstanbul, İzmir ve Muğla’da, C tipi mesire alanlarının Adana, İstanbul ve Antalya’da, D tipi mesire alanlarının İstanbul, Konya ve Ankara’da, Tabiat parklarının Balıkesir, Afyon ve Muğla’da ve Milli Park alanlarının en fazla Isparta, Konya ve Antalya’da yer aldığı tespit edilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde A, B ve C tipi mesire yerleri ve tabiat parkları Anadolu’nun doğu bölümünde ve kısmen iç kesimlerde Türkiye geneline göre alansal olarak daha az olduğu görülmektedir. D tipi mesire yerleri Çanakkale ili hariç Türkiye’nin batısında yoğunlaşmıştır. Milli parklar orta Karadeniz ve iç kesimleri ile güney doğu Anadolu’da Türkiye’nin diğer bölgelerine göre alansal olarak daha az miktardır.

Çalışmada A, B, C, ve D tipi mesire yerleri ile tabiat parklarının toplam alanını ifade eden toplam orman içi dinlenme alanları ile illerin kişi başı GSYH değerleri, km²’ye düşen insan sayısı, nüfus artış hızı, orman alanının genel alana oranı kriter olarak ele alıp gerçekleştirilen Weighted Overlay analizi sonucunda Aksaray, Ankara, Antalya, Batman, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Manisa, Mardin, Nevşehir, Sakarya, Şanlıurfa ve Tekirdağ illerinin öncelikli olarak orman içi dinlenme alanlarına ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir.

Orman içi dinlenme alanlarının yöre halkının rekreatif ihtiyaçlarını karşılama durumlarını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda; Çorum ilinde yer alan Çatak ve Sıklık Tabiat Parklarını kullanan/ziyaret eden

katılımcıların yaklaşık onda biri orman köylüsüdür. Çalışmada bir şekilde şehirlere göç etmiş ve yerleşmiş orman köylüsünün bu alanları tercih etmesinde orman köylüsü olmalarının etkisinin olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmış ancak katılımcıların yaklaşık beşte birinin orman köylüsü olup olmadığı bilmemesi bu sorunun cevabına ulaşılmasını güçleştirmiştir. Bununla beraber orman-insan ilişkilerinde farkındalığın az olduğu sonucuna varılabilir.

Çalışma sonucunda katılımcıların yarısından fazlasının asgari ücretin altında gelirlere sahip olduğu görülmüştür. Kurdoğlu ve Düzgüneş (2011) çalışmalarında elde ettikleri sonuca benzer olarak; bu çalışmada da orman içi dinlenme alanlarını tercihte gelirin öncelikli etken olmadığı söylenebilir. Yabancı literatür ile karşılaştırıldığında Almanya’da Meyer vd. (2019) çalışma sonucuna göre öncelik temiz hava ve doğayı deneyimleme iken bu çalışmada Akten (2003) çalışmasına benzer olarak katılımcıların yaklaşık üçte biri tabiat parkını piknik yapmak amacı ile ve yaklaşık beşte biri doğa ile baş başa kalmak için tercih ettikleri görülmüştür. Atmış vd. (2020) çalışma sonucu ile benzer olarak; tabiat parkını katılımcıların büyük çoğunluğu piknik yapmak amacıyla kullanmaktadır. Bununla beraber doğa yürüyüşü ile fotoğrafçılık aktiviteleri yapmak amacıyla da tabiat parkları tercih edilmektedir. Ancak Tabiat parklarının internet sitelerinde var olan diğer aktivitelere ilgi oldukça azdır. Bununla birlikte katılımcıların yarıdan fazlası bisiklet sporu, fotoğrafçılık, çadırli kampçılık, yaban hayatı gözlemciliği, oryantiring, botanik gezi ve kuş gözlemciliğinin tabiat parklarında yapılamayacağını düşünmektedirler. Katılımcılar özellikle bahar aylarında başlamak üzere en az ayda bir kere olmak üzere yaz ve sonbahar aylarında da tabiat parklarından faydalanmaktadır. Tabiat parklarının alternatifi olarak katılımcıların yaklaşık %70’i şehir içindeki parkları ve ormanları tercih etmektedir. Bu sonuçlar insanların değerlendirmek istedikleri vakitler için ağaçlık ve açık alanlarına yöneldiklerini göstermektedir.

Katılımcıların yaklaşık %86’sının tabiat parklarını arkadaş ve akrabalarından öğrenmeleri tabiat parklarının işletmelerinin tanıtım konusunda eksiklikleri olduğunu göstermektedir. Bunun yanında alanı kulaktan kulağa ya da fısıltı yoluyla tavsiye edilmesi de aynı zamanda bir pazarlama türüdür. Ancak, ilde iki tabiat parkının bulunması ve ikisinin tanıtım/reklam için diğer araçları da kullanması gerekmektedir.

Katılımcıların Sıklık ve Çatak tabiat parklarını genel olarak temiz, bakımlı, beklentileri karşılayan ve alt yapı ve donatıların yeterli olarak tanımlamaktadırlar. Kuvan (1998), Uzun ve Müderrisoğlu (2010), Gültekin ve Gültekin (2012), Aksu vd. (2017), Öztürk ve Gül (2020); çalışmalarında alt yapı ve donatı eksikliklerinden bahsedilmesine karşılık, bu çalışmada katılımcılar genel olarak alt yapı ve donatıların yeterli olduğunu düşünmektedir. Ancak, tabiat parklarının engellilerin ihtiyacını karşılama konusunda yeterince uygun olduğu hususunda çekimser/kararsız kalmaktadırlar.

Katılımcıların Çorum ilindeki iki tabiat parkını karşılaştırdıklarında; Shin vd. (2017) çalışmasındaki sonuca benzer olarak Sıklık Tabiat parkının Çorum il merkezine yakınlığı ile ilişkili olarak daha çok tercih edildiği sonucuna varılmıştır. Buna karşılık Korkmaz ve Karadeniz (2004) çalışmalarında şehir merkezine yakınlıktan ziyade alanın ziyaretçilerde bıraktığı etkinin daha önemli olduğu sonucuna varılmıştır. İnsanların yaşadığı şehirlere yakın yerlerde orman kurma ve iyileştirmeye gidilmesi gerektiğini savunmuştur.

Çatak Tabiat Parkında verilen hizmetleri ve doğal güzellikleri bakımından daha dikkat çekici olduğu sonucuna varılmıştır. Genel olarak katılımcılara göre Çorum ilinde yer alan tabiat parklarının yeterli olduğu ancak üçüncü bir tabiat parkı yapılacaksa en uygun mevki Ankara yolu, Çorum çıkışında herhangi bir yer, İtfaiye Parkı içine ve İpekli Bağlar mevkiinin olabileceği sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların ziyaret ettikleri tabiat parklarında yer alan ağaçları tanımıyorlar, çevrede gezen küçük hayvanları fark ediyorlar, yaban hayvanlarına ait ayak izleri kısmen görüyorlar. Bunun yanında ağaçlarda bulunan kuş yuvalarını fark ediyorlar. Bu sonuçlar tabiat parklarını ziyaret eden ziyaretçilerin ormana olan ilgisini artırmak ve bilgilerini profesyonel destek ile artırmak gerekliliğini doğurmaktadır. Atmış vd. (2017) kent ormanları üzerine çalışmalarında da alanının en verimli şekilde kullanımı için ziyaretçilerin bilgilendirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Chen vd. (2018), Bielinis vd. (2019), Rathmann vd. (2020a), çalışmalarına benzer olarak bu çalışmada da katılımcıların tabiat parklarında bulundukları esnada tabiat parklarının genel olarak huzur, mutluluk ve güven verdiği ve zinde hissettirdiği sonucuna varılmıştır.

5. ÖNERİLER

Genel olarak çalışma sonuçları değerlendirildiğinde; Türkiye orman varlığının tamamına yakının devlet tarafından işletilmesinin orman-insan ilişkilerini özellikle odun dışı orman ürünleri/hizmetlerinin düzenlenmesinde ormancılık teşkilatına avantajlar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda; gerçekleştirilecek yasal düzenlemelerin uygulanması, izlenmesi, planlama çalışmalarının tek elden yapılabilir olması bakımından bu avantajlar değerlendirilmelidir.

Türkiye’de orman içi rekreasyon alanlarının dağılımlarının bu çalışma sonucuna göre homojen olmadığı ortaya konulmuştur. Bu çalışmada kullanılan kriterler ve yeni kriterler kullanılarak iller düzeyinde ve hatta çalışmalar ilerledikçe yerleşim yerleri düzeyinde planlamalar ile odun dışı orman ürün/hizmetlerinden yararlanmalar düzenlemeli ve geliştirilmelidir. Tekin vd. (2014); Atmış vd. (2017) ve bu çalışma gibi temelde bir model oluşturma, çerçeve belirleme üzerine yapılan çalışmaların uygulayıcılar tarafından uygulamada kullanması ve geliştirilmesi önerilmektedir. Bu amaçla geniş paydaş katılımcı çalışmalar yapılabilir. Aynı zamanda orman mühendisliği başta olmak üzere farklı disiplinlerin bir arada entegre çalışmaları sağlanmalıdır.

Orman varlığı bakımından fakir olan bölgelerde yapılan ağaçlandırma çalışmalarında uzun vadede orman içi dinlenme alanı olarak tesis edilebilecek ve yöre halkının ormanın bu fonksiyonunda en üst düzeyde faydalanabileceği alanların ağaçlandırılmasına önem verilmelidir. Şehir merkezlerine yakın ulaşım problemi olmayan alanlar tercih edilmelidir.

Tabiat parkları tesislerinde, alt yapı ve donatıların insan ihtiyaçlarını karşılamada maksimum fayda sağlanmaya çalışılmalıdır. Tesisler düzenlenmeden önce yöre halkının gerçekleştirdiği ve gerçekleştirebileceği rekreatif aktiviteler için ön çalışmalar yapılmalı ve alanlar bu sonuçlara göre düzenlenmelidir.

Tabiat parklarının ziyaret sıklığının belirli mevsimlerle sınırlı kalmaması için alternatif mevsimsel olmayan aktivitelere yön verilmelidir. Orman içi

dinlenme/rekreasyon alanlarının genel özelliklerinin ve karakterlerinin ziyaretçilerin ilgisini çekebilecek tesis içi büyük panolar, broşürler vb yazılı ve görsel araçlarla tanıtılması özellikle çocuk yaştaki ziyaretçilerin eğitimi için önemlidir. Bununla birlikte tabiat parklarında doğa, insan ilişkileri ve farkındalık için sesli mesajlar verilebilir.

Bu çalışmada tabiat parkları özelinde ve diğer çalışmalarda orman içi dinlenme/rekreasyon alanlarının insanlara pozitif enerji verdiği belirtilmektedir. Orman içi dinlenme/rekreasyon alanlarının bu amaçla kullanımı üzerine Türkiye’de akademik çalışmalar artırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Agimass, F., Lundhede, T., Panduro, T. E., & Jacobsen, J. B. (2018). The choice of forest site for recreation: A revealed preference analysis using spatial data. *Ecosystem Services*, 31, 445–454. doi:10.1016/j.ecoser.2017.11.016
- Akesen, A. (1982). Rekreatyonel taşıma kapasitesi ve açık hava rekreatyonu planlarındaki önemi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 32(1), 216-223.
- Aksu, Ö. V., Kılıç, C., Düzgüneş, E., Araz N & Öztürk, K. (2017). Altındere Vadisi Milli Parkı kullanıcılarının rekreatyonel memnuniyetinin belirlenmesi. *Ormanlık Araştırma Dergisi*, 4(1), 30-45.
- Akten, M. (2003). İsparta İlindeki Bazı Rekreatyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 2, Yıl: 2003, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 115-132*
- Akten, M. & Akten, S., (2005). Ekolojik Planlama Yaklaşımı ve Gölcük Tabiat Parkı Örneğinde İrdelenmesi. *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, 8-10 Eylül 2005, SDÜ, Isparta
- Akten, S. & Gül, A. (2014). Korunan Doğal Alanlarda Ziyaretçilerin Olası Etki Düzeyleri Önlem ve Standartların Belirlenmesi (Gölcük Tabiat Parkı Örneği). *Türkiye Ormanlık Dergisi*, 15(2), 130-139.
- Akyol, A., & Tolunay, A. (2005). Isparta-eğirdir yöresi korunan orman alanlarının sürdürülebilir orman yönetimi ölçüt ve göstergeleri açısından durumu. *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, 8-10 Eylül 2005, SDÜ, Isparta
- Akyol, A., Türkoğlu, T., Bekiroğlu, S., & Tolunay, A. (2017). Resident perceptions of livelihood impacts arising from the Kızıldağ National Park, Turkey. *Environment, Development and Sustainability*, 20(3), 1037–1052. doi:10.1007/s10668-017-9921-0
- Akyol, A., & Karakaya, S. (2019). Korunan alanlarda tampon zon belirlemede ve yönetiminde etkili faktörler. *Turkish Journal of Forestry*, 20(4), 381-390.
- Akyüz, H., Kul, M. & Yaşartürk, F. (2014). Rekreatyon Açısından Ormanlar ve Çevre. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 1), 881-890.
- Altunöz, Ö., Tırıl, A. & Arslan, Ö. E. (2014). Hamsilos Tabiat Parkı'nın Rekreatyon Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Journal of recreation and tourism research (JRTR)* 2014, 1 (1)
- Altuntaş, A. (2020). Siirt İli Tillo Tabiat Parkı'nın Kullanıcı Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (18), 359-367.

- Atmiş, E., Günşen, H. B., Yücedağ, C., & Wietze, L., (2017). Factors affecting the use of urban forests in Turkey. *Turkish Journal of Forestry*, 18(1), 1-10.
- Atmiş, E. (2018). A critical review of the (potentially) negative impacts of current protected area policies on the nature conservation of forests in Turkey. *Land Use Policy*, 70, 675-684.
- Atmiş, E., Günşen, H. B. & Yıldız, D. (2020). Tabiat Parklarının Korunan Alan Statülerinin Değerlendirilmesi: Batı Karadeniz Örneği. *Turkish Journal of Forestry*, 21(2), 148-158.
- Aydoğdu, A., & Öztürk, S. (2012). Ilgaz Dağı Milli Parkının Rekreatiyonel Olanakları. I. Rekreatiyon Araştırmaları Kongresi: 611 - 628, 12 – 15 Nisan 2012, Kemer, Antalya,
- Başarangel, İ. & Öztürk, H. (2019). Kamp Alanlarının Hizmet Kalitesi Bileşenlerinin Sadakat Değişkeni Üzerine Etkisi: Gökçetepe Tabiat Parkı Örneği. *Journal of International Social Research*, 12(66).
- Başkaya, Z. (2017) Küçükemalı Tabiat Parkı'nın (Pazaryeri-Bilecik) Eko-Turizm ve Rekreatiyonel Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, yıl: 5, sayı: 60, Aralık 2017, s. 164-188
- Bekdemir, Ü. & Sezer, İ., (2016). Yedi Değirmenler ve Mağarası Tabiat Parkı'nın Coğrafi Özellikleri ile Ekoturizm Olanaklarının Değerlendirilmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(36), 43-78.
- Bielinis, E., Bielinis, L., Krupinska-Szeluga, S., Łukowski, A., & Takayama, N. (2019). The effects of a short forest recreation program on physiological and psychological relaxation in young polish adults. *Forests*, 10(1), 34.
- Cengiz, T. (2009). Rekreatiyon eğilimlerindeki değişime zamanın etkisinin saptanması: Artvin-Kafkasör ormanı rekreatiyon alanı örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 149-159.
- Chen, H. T., Yu, C. P., & Lee, H. Y. (2018). The effects of forest bathing on stress recovery: Evidence from middle-aged females of Taiwan. *Forests*, 9(7), 403.
- Çay, R. D., Aşılıoğlu, F., & Dereli, C. K. (2020). Edirne Kent Ormanının Rekreatiyon Değerinin Seyahat Maliyeti Yöntemi ile Belirlenmesi. *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 93-106.
- Dal, İ. & Karayılmazlar, A. S. (2019) Balamba Tabiat Parkı Açık Hava Rekreatiyon Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Uyak Uluslararası Bilimler Akademisi* www.cumhuriyetkongresi.org ISBN: 978-605-80597-7-1 Uygulamalı Bilimler Kongresi Kitabı.
- DKMP, (2013). Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Çatak Tabiat Parkı Resmi İnternet Sitesi <http://catak.tabiat.gov.tr/>

- DKMP, 2017 Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Sıklık Tabiat Parkı Resmi İnternet Sitesi <http://siklik.tabiat.gov.tr/>
- Eggers, J., Lindhagen, A., Lind, T., Lämås, T., & Öhman, K. (2018). Balancing landscape-level forest management between recreation and wood production. *Urban Forestry & Urban Greening*, 33, 1–11. doi:10.1016/j.ufug.2018.04.016
- Erdem, B. (2019) Şahinler Tabiat Parkı Florası. Ankara Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Erdönmez, C. (2005). Korunan doğal alanların yönetiminde halkla ilişkilerin rolü. Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, 8-10 Eylül 2005, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Erdönmez, İ. M. (2005) İstanbul'daki Korunan Alanlarda Rekreatif Kullanımların Görsel Etkileri: Polonezköy Tabiat Parkı Örneği. Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, 8-10 Eylül 2005, SDÜ, Isparta
- Erduran, F. & Cırık, U. (2011). Gelincik Dağı Tabiat Parkı'nın Rekreatif Peyzaj Değerlerinin Belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 42(1), 63-77.
- Eyüpoğlu, Ö. (2019) Aşıkpaşa Tabiat Parkı'nın Florası (Kırşehir, Türkiye). *Doğanın sesi*, (4), 33-48.
- FAO. 2020. Global Forest Resources Assessment 2020: Main report. Rome. <https://doi.org/10.4060/ca9825en>
- Genç, K., Şengel, Ü., & Işkın, M. (2017). Abant Tabiat Parkı'nın Eko Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi Tourism research. The Congress Book of Full Texts-Iwact 2017-Isbn-978-605-67761-8-2 Genişletilmiş Baskı
- Gundersen, V., Köhler, B., & Myrvold, K. M. (2019). Seeing the Forest for the Trees: A Review-Based Framework for Better Harmonization of Timber Production, Biodiversity, and Recreation in Boreal Urban Forests. *Urban Science*, 3(4), 113.
- Gül, A., Örucü, Ö. K., & Karaca, Ö. (2005). Korunan alanlarda rekreasyon uygunluk analizi ile potansiyel alanların belirlenmesi (Gölcük Tabiat Parkı örneği). *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, 8-10.
- Gültekin, Y. S. & Gültekin, P. (2012). Kabatepe Orman Kampı-Karavan ve Çadırli Kamp Alanının Rekreatif Değerinin Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Öneriler, I. Rekreatif Araştırmaları Kongresi, 353-363.
- Gündoğdu, E., Ünal, Y. & Sarıkaya, O. (2005) Yazılı Kanyon Tabiat Parkı Kuş Ve Memeli Türleri Üzerine Araştırmalar. Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, 8-10 Eylül 2005, SDÜ, Isparta

- Gündüz, S. & Akpınar, N. (2002). Koruma-Kullanım İlkeleri Çerçevesinde Beynam Muhafaza Ormanı'nın Rekreatyoneel Taşıma Kapasitesinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Tarım Bilimleri Dergisi 2002, 8 (4) 344-351
- Hegetschweiler, K. T., Plum, C., Fischer, C., Brändli, U.-B., Ginzler, C., & Hunziker, M. (2017). Towards a comprehensive social and natural scientific forest-recreation monitoring instrument—A prototypical approach. Landscape and Urban Planning, 167, 84–97. doi:10.1016/j.landurbplan.2017.06.002
- Janse, G. & Ottitsch, A. (2005). Factors influencing the role of Non-Wood Forest Products and Services. Forest Policy and Economics, 7(3), 309–319. doi:10.1016/s1389-9341(03)00068-6
- Jiang, C. (2020). The Background, Significance and Path of the Research on the Impact of Forest Recreation on Urban Residents' Subjective Well-Being. The Frontiers of Society, Science and Technology, 2(10).
- Kaptan Ayhan, Ç. (2019) Ayazmapınarı Tabiat Parkı'nın (Bayramiç, Çanakkale) Rekreatyoneel Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Çomü Ziraat Fakültesi Dergisi, 7(1), 219-228.
- Karatepe, Y., Süel, H. & Yetüt, İ. (2005a). Isparta Gölcük Tabiat Parkı'nda Toros Sediri (*cedrus libani* a. Rich.)'Nin Farklı Anakayalardan Oluşmuş Topraklardaki Gelişiminin Ekolojik İrdelenmesi. Türkiye ormancılık dergisi, 6(1), 64-75.
- Karatepe, Y., Gürlevik, N. & Çatal, Y. (2005b) Isparta Gölcük Tabiat Parkı Yalancı Akasya (*Robinia Pseudo-Acacia* L) Meşcerelerindeki Kar Zararlarının Ekolojik İrdelenmesi. Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, 8-10 Eylül 2005, SDÜ, Isparta
- Kaya., G., Ok, K., Porsuk, T., Deniz, T. & Çetiner, M. (2018). Seyahat Maliyeti Yöntemiyle Ankara İlinde Orman İçi Rekreatyon Alanlarına Yönelik Bölgesel Talebin Tahmini. Ormancılık Araştırma Dergisi, 5(1), 15-30.
- Kocalar, A. C., (2018). “Koruma alanları”nın yükselen rantı ile çevre-orman koruma mevzuatındaki değişimler ve “Bolu-Gölcük tabiat parkı” örneği. Kesit Akademi Dergisi, (16), 136-159.
- Koday, S., Kaymaz, H. & Kaya, G. (2018). Kuzalan Tabiat Parkı'nın Doğa Turizm Potansiyeli (Dereli-Giresun). Marmara Coğrafya Dergisi, (37), 124-143.
- Korkmaz, N. & Karadeniz, N. (2004). Nallıhan-Hoşbebe orman içi dinlenme yerinin rekreatyon kaynaklarının geliştirilmesi. Journal of Agricultural Sciences, 10(01), 24-30.
- Kurdoğlu, O. & Düzgüneş, E. (2011). Artvin kent ormanının rekreatyon olanakları ve kullanıcı tercihlerinin irdelenmesi. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi (2011) 12 (2):199-210

- Kuvan, Y. (1998). Balıkesir yöresindeki Orman rekreasyon kaynaklarının yönetimi, sorunları ve çözüm yolları. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 48(2), 71-95.
- Kuvan, Y. (2005). Korunan alan yönetiminde etkinliğin önemi ve değerlendirilmesi. Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, 8-10 Eylül 2005, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta
- Lopes, F., & Amaral, B. (2021). The value of forest recreation in Azorean public parks. *Revista de Economia e Sociologia Rural*, 59(1).
- Lovrić, M., Da Re, R., Vidale, E., Prokofieva, I., Wong, J., Pettenella, D. & Verkerk, P. J., Mavsar, R. (2020). Non-wood forest products in Europe – A quantitative overview. *Forest Policy and Economics*, 116, 102175. doi:10.1016/j.forpol.2020.102175
- MCPFE 2003. Fourth Ministerial Conference On The Protection Of Forests In Europe. Vienna Living Forest Summit Declaration. 28- 30 April 2003, Vienna, Austria. (Ulaşım 06/04/2021) https://www.foresteurope.org/docs/MC/MC_vienna_declaration.pdf
- Meyer, M. A., Rathmann, J., & Schulz, C. (2019). Spatially-explicit mapping of forest benefits and analysis of motivations for everyday-life's visitors on forest pathways in urban and rural contexts. *Landscape and Urban Planning*, 185, 83–95. doi:10.1016/j.landurbplan.2019.01.007
- OGM (2015). Türkiye Orman Varlığı Kitabı. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayını (Erişim 06/05/2021) (<https://web.ogm.gov.tr/ekutuphane/Yayinlar/T%C3%BCrkiye%20Orman%20Varl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-2016-2017.pdf>)
- OGM (2020a) Orman Genel Müdürlüğü Resmi İnternet sitesi <https://web.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/Illere-Gore-Orman-Varligi.aspx>
- OGM, (2020b) Orman Genel Müdürlüğü Resmi internet Sitesi e-harita uygulaması <https://web.ogm.gov.tr/Sayfalar/OrmanHaritasi.aspx>
- OGM (2020c) Orman Genel Müdürlüğü Resmi İnternet sitesi. Ormancılık İstatistikleri 2019. <https://web.ogm.gov.tr/ekutuphane/Sayfalar/Istatistikler.aspx>
- Oğurlu, İ., Gündoğdu, E. & Sarıkaya, O. (2005) Gölcük Tabiat Parkı Faunası Üzerine Gözlemler. Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, 8-10 Eylül 2005, SDÜ, Isparta
- Ok, K. & Tengiz, Y. Z. (2018). Türkiye’de odun dışı orman ürünlerinin yönetimi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi, 21(3), 457-471.
- Ortaçşme, V., Özkan, B. & Karagüzel, O. (2002). An Estimation Of The Recreational Use Value Of Kursunlu Waterfall Nature Park By The Individual

- Travel Cost Method. Turkish Journal Of Agriculture And Forestry, 26(1), 57-62.
- Osmanoğlu, T. & Özdemir, İ. (2014). Isparta-Gölcük Tabiat Parkı Ormanında Meşcere Yapısı İle Kuş Türü Zenginliği Arasındaki İlişkiler. *Biyolojik Çeşitlilik ve Koruma*, 7(3), 78-86.
- Özcan, M., & Destan, S., (2010). Belgrad Ormanı Bentler Serisindeki Rekreasyon Alanlarının Orman Amenajmanı Açısından Değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, vol.60, no.2, 17-31.
- Özçalık, M. & Kumru, S. N. (2019). Kapıçam Tabiat Parkı'nın Gülez Yöntemine Göre Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi. *Turkish Journal of Forest Science*, 3(2), 129-141.
- Öztürk, B. Ö. & Gül, A. (2020) Başpınar Tabiat Parkı'nın Rekreasyonel Planlama Açısından İrdelenmesi. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 5(1), 11-34.
- Öztürk, H. (2019). Kamp Deneyiminin Ziyaretçi Memnuniyeti Ve Yeniden Ziyaret Etme Niyeti Üzerine Etkileri: Gökçetepe Tabiat Parkı Örneği. Master's Thesis, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, S. (2005). Kastamonu–Bartın Küre Dağları Milli Parkı'nın Rekreasyonel Kaynak Değerlerinin İrdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* Seri: A, Sayı: 2, Yıl: 2005, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 138-148
- Öztürk, S., Umdü, D. Ç., Pişkin, Y. & Hüsam, A. (2017). Ulugöl Tabiat Parkı Ziyaretçi Memnuniyeti. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Özel*, (3), 160-167.
- Öztürk, T. & Kiper, A. (2011). Kent Ormanlarının Rekreasyonel Kullanımı ve Yerel Halkın Farkındalığı: Edirne Kent (İzzet Arseven) Ormanı örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 8(2), 105-117.
- Pak, M. & Türker, M. F. (2004) Orman Kaynağından Rekreasyonel Amaçlı Yararlanmanın Ekonomik Değerinin Koşullu Değerlendirme Yöntemi Yardımıyla Tahmin Edilmesi (Kapıçam Orman İçi Dinlenme Yeri Örneği). *KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi* 7(1)-2004
- Pang, X., Nordström, E.-M., Böttcher, H., Trubins, R., & Mörtberg, U. (2017). Trade-offs and synergies among ecosystem services under different forest management scenarios – The LECA tool. *Ecosystem Services*, 28, 67–79. doi:10.1016/j.ecoser.2017.10.006
- Pekünlü, S., Sezen, I. & Özer, S. (2020) Limni Gölü Tabiat Parkının Rekreasyon Potansiyelinin Gülez Yöntemine Göre Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimlerde 2020 Gündemi*, 253.

- Polat, S. & Polat, S. A. (2012). Karabük Yenice Ormanları'nın Rekreasyon Potansiyelinin Değerlendirilmesi, I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, 629-643.
- Polat, S. & Polat, S. A. (2016). Rekreasyonel Tabiat Parklarının Korunan Alanlar Kapsamında İncelenmesi: Mersin İli Örneği. *Social Sciences*, 11(2), 85-115.
- Rasch, R., Reeves, M., & Sorenson, C. (2018). Does oil and gas development impact recreation visits to public lands? A cross-sectional analysis of overnight recreation site use at 27 national forests with oil and gas development. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 24, 45–51. doi:10.1016/j.jort.2018.11.001
- Rathmann, J., Beck, C., Flutura, S., Seiderer, A., Aslan, I., & André, E. (2020a). Towards quantifying forest recreation: Exploring outdoor thermal physiology and human well-being along exemplary pathways in a central European urban forest (Augsburg, SE-Germany). *Urban Forestry & Urban Greening*, 49, 126622. doi:10.1016/j.ufug.2020.126622
- Rathmann, J., Sacher, P., Volkmann, N., & Mayer, M. (2020b). Using the visitor-employed photography method to analyse deadwood perceptions of forest visitors: a case study from Bavarian Forest National Park, Germany. *European Journal of Forest Research*, 139(3), 431-442.
- Saltık, İ. A. (2017). Ölüdeniz Tabiat Parkı Hizmet Kalitesinin Önem Performans Analizi İle Değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 197-210.
- Sandal, E., & Kandemir, N. (2013). Kahramanmaraş ilindeki günübirlik rekreasyon alanlarının potansiyelinin belirlenmesi ve kullanımı ile ilgili sorunlar. *Türk Coğrafya Dergisi*, (60), 25-36.
- Sayın, Ş. & Karadağ, A. A. (2016). Abant Tabiat Parkı Rekreasyonel Beklentilerinin Değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Dergisi*, 12(2), 80-93.
- Seyhan, S. & Demirel, Ö. (2021) Almanya ve İngiltere Örneklerinde Korunan Alan Politikaları ve Planlaması ile Orman Rekreasyon Alanlarının Yasal Statüleri ve Mevzuatları. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 4(1), 82-98.
- Sezer, İ. (2015). Koç Kayası Tabiat Parkı'nın Ekoturizm Olanakları Açısından Değerlendirilmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(12), 172-207.
- Shin, W. S., Kim, J. J., Lim, S. S., Yoo, R. H., Jeong, M. A., Lee, J., & Park, S. (2017). Paradigm shift on forest utilization: Forest service for health promotion in the Republic of Korea. *Net. J. Agric. Sci*, 5, 53-57.
- Sievänen, T., Arnberger, A., Dehez, J., Grant, N., Jensen, F., Skov-Petersen, H. (eds) & Forestry Commission. (2008). Forest recreation monitoring-a European perspective. Finnish Forest Research Institute.

- Surat, H., Surat, B. Z. & Özdemir, M. (2014). Korunan Alanların Rekreatif Kullanımı Ve Yerel Halkın Farkındalığı: Borçka Karagöl Tabiat Parkı Örneği. II. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu, 22-24.
- Sü Ersöz, S. & Aslan, E. (2017). Istanca Yıldız Ormanlarının Rekreatif Potansiyelinin Gülez Metodu ile Değerlendirilmesi. Kesit Akademi Dergisi, (9), 83-107.
- Tanrıverdi, F. (2005) Çandır Tabiat Parkı ve Çevresinin (Isparta-Antalya) Floristik Analizi. T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Isparta.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, (2020). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü resmi internet sitesi. Tabiat Parkları <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/28/Tabiat-Parklari>
- Taye, F. A., Abildtrup, J., Mayer, M., Ščasný, M., Strange, N., & Lundhede, T. (2019). Childhood experience in forest recreation practices: Evidence from nine European countries. Urban Forestry & Urban Greening, 46, 126471.
- Tekin, H., Erdönmez, C., Özgüç Erdönmez, İ. M., Kart Aktaş, N., Bekdemir, A. P., Öztoprak, Ö. & Tekşen, S., (2014). Tabiat Parkı-Mesire Yeri (Orman İçi Dinlenme Yeri) Kavramları ve Tabiat Parkı Belirleme Kriterleri Üzerine Yeniden Yapılandırma Önerisi: Belgrat Ormanı Örneği. Orman Genel Müdürlüğü Marmara Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Projesi. 135s. İstanbul.
- Topay, M. (2011). "Recreation" as an Important Non-Wood Forest Product. In 2nd International Non-Wood Products Symposium (p. 58).
- TÜİK 2020 Türkiye İstatistik Kurumu Resmi web Sitesi <https://www.tuik.gov.tr/>
- Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., & Hallikainen, V. (2017). Effect of the season and forest management on the visual quality of the nature-based tourism environment: a case from Finnish Lapland. Scandinavian Journal of Forest Research, 32(4), 349–359. doi:10.1080/02827581.2016.1241892
- Uzun, F. Ç. (2018). Kastamonu Tabiat Parklarının Görsel Kalite Analizi. Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Uzun, A. & Oğlakçı, B. (2019) Değirmen Boğazı Tabiat Parkı Donatı Elemanlarının ve Ziyaretçilerin Rekreatif Memnuniyetinin Değerlendirilmesi. II. Uluslararası Coğrafya Eğitim Kongresi 3-5 Ekim Eskişehir.
- Uzun, S. & Müderrisoğlu, H. (2010). Kırsal Rekreatif Alanlarında Kullanıcı Memnuniyeti: Bolu Gölcük Ormanı İçi Dinlenme Yeri Örneği. Turkish Journal of Forestry; No: 1 (2010); 67-82.

- Voda, M., Torpan, A., & Moldovan, L. (2017). Wild carpathia future development: From illegal deforestation to orv sustainable recreation. *Sustainability*, 9(12), 2254.
- Weiss, G., Emery, M. R., Corradini, G. & Živojinović. I., (2020). New Values of Non-Wood Forest Products. *Forests*, 11(2), 165. doi:10.3390/f11020165
- Wilkes-Allemand, J., Hanewinkel, M., & Pütz, M. (2017). Forest recreation as a governance problem: four case studies from Switzerland. *European Journal of Forest Research*, 136(3), 511–526. doi:10.1007/s10342-017-1049-0
- Wisdom, M. J., Preisler, H. K., Naylor, L. M., Anthony, R. G., Johnson, B. K., & Rowland, M. M. (2018). Elk responses to trail-based recreation on public forests. *Forest Ecology and Management*, 411, 223–233. doi:10.1016/j.foreco.2018.01.032
- Yerli, Ö., Aşıkkutlu H. S., Demir, Z., Müderrisoğlu, H. (2012) Kamp ve Pikniğe Dayalı Rekreasyon Gürültüsünün Değerlendirilmesi: Yedigöller Milli Parkı Örneği. I. Rekreasyon Araştırma Kongresi: 12–15 Nisan 2012, Kemer, Antalya
- Yıldız, D., & Atmış, E. (2019). Türkiye'nin korunan alanlarında çatışma analizi. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 21(1), 227-242.
- Yılmaz, H., Karaşah, B. & Erdoğan Yüksel, E. (2009). Gülez yöntemine göre Kafkasör Kent Ormanı'nın rekreasyonel potansiyelinin değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10 (1):53-61 (2009) ıssn: 1300-6053
- Yücel, E., Aşan, Z., Öz, M., & Öztürk, M., (1998) Eskişehir yöresi'nde bazı orman içi dinlenme alanlarının rekreasyonel talep değerinin belirlenmesi üzerine araştırmalar. *ÇevKor*. Cilt 7 Sayı 26 21-26.
- Zhang, T., Zhang, W., Meng, H., & Zhang, Z. (2019). Analyzing visitors' preferences and evaluation of satisfaction based on different attributes, with forest trails in the Akasawa National Recreational Forest, Central Japan. *Forests*, 10(5), 431.

EKLER

EK A

TABİAT PARKLARININ YÖRE HALKININ REKREATİF İHTİYAÇLARINI KARŞILAMA DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ (Çorum İli Örneği)

Sayın Katılımcı;

Bu çalışma Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde öğrencimiz Murat YILMAZ tarafından gerçekleştirilecek olan “Tabiat Parklarının Yöre Halkının Rekreatif İhtiyaçlarını Karşılama Düzeylerinin Belirlenmesi (Çorum İli Örneği)” isimli Yüksek Lisans Tez çalışması için gerçekleştirilecektir. Katılımınız için teşekkür ederiz.

1. Yaş

2. Cinsiyet

3. Mesleğiniz?

A. Memur ()	B. İşçi ()	C. Esnaf ()
D. Serbest Meslek ()	E. Çiftçi ()	F. Emekli ()
G. Çalışmıyor ()	H. Öğrenci ()	İ.

4. Yaklaşık olarak aylık geliriniz?

5. Eğitim Durumunuz?

A. Okur-yazar	B. İlköğretim ()	C. Ortaöğretim ()	D. Lise ()
E. Ön Lisans ()	F. Lisans ()	G. Lisansüstü ()	

6. Orman köylüsü müsünüz?

A. Evet ()	B. Hayır ()	C. Bilmiyorum ()
-------------	--------------	-------------------

7. Tabiat parkını tercih etme sebebiniz nedir?

A. Dinlenmek için ()	B. Doğa ile baş başa kalmak için ()	C. Spor yapmak için ()	D. Piknik yapmak için ()
E. Sağlık nedeniyle ()	F. Şehirden uzaklaşmak için ()	F. Covid 19 nedeniyle kapalı yerlere	

8. Tabiat parklarına ne sıklıkla gidersiniz?

A. Haftada 3-4 kere	B. Haftada 1-2 kere	C. İki haftada 1 kere
D. Ayda bir kere	E. Üç ayda bir kere	D.

9. Tabiat parkına gittiğiniz ayları puanlayınız. En sık gittiğiniz aylara 2 puan daha az gittiğiniz aylara 1 puan ve hiç gitmediğiniz aylara 0 puan veriniz.

Ocak ()	Şubat ()	Mart ()	Nisan ()	Mayıs ()	Haziran ()
Temmuz ()	Ağustos ()	Eylül ()	Ekim ()	Kasım ()	Aralık ()

10. Vaktinizi değerlendirirken tabiat parkının alternatifi olarak nereleri tercih edersiniz?

A. AVM'ler	B. Parklar	C. Özel çiftlikler	D. Binicilik tesisleri
E. Orman	F.	G.	H.

11. Tabiat parklarına kaç yıldır gidiyorsunuz?

A. Sıklık Tabiat Parkına	 Yıl
D. Çatak Tabiat Parkına	 Yıl

12. Tabiat parklarının varlığından nasıl haberdar oldunuz?

A. Arkadaşlarının tavsiyesi ()	B. İnternette ()	C. Yol kenarındaki tabelalardan ()
D. Yerel Medya haberlerinden ()	E.	F.

13. Tabiat parkında hangi aktiviteleri yapmak için gidersiniz?

A. Bisiklet Sporü	B. Fotoğrafçılık	C. Çadırılı Kampçılık	D. Doğa Yürüyüşü	E. Piknik
F. Yaban Hayatı Gözlemciliği	G. Oryantiring	H. Botanik Gezisi	I. Kuş Gözlemciliği	J.....

14. Sizce tabiat parkında aşağıdaki faaliyetleri yapabilecek yeterli alt yapı ve donatı var mıdır?

	Tabiat Parkının özelliği		
	Evet	Hayır	Farkında Değilim
A. Bisiklet Sporü			
B. Fotoğrafçılık			
C. Çadırılı Kampçılık			
D. Doğa Yürüyüşü			
E. Piknik			
F. Yaban Hayatı Gözlemciliği			
G. Oryantiring (harita oyunu)			
H. Botanik Gezisi			
I. Kuş Gözlemciliği			

15. Çatak/Sıklık Tabiat Parkının fiziki şartları ile ilgili aşağıdaki önermelere katılma durumunuza göre işaretleyiniz.

		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
a	Tabiat parkı temizdir.					
b	Tabiat parkı bakımlıdır.					
c	Tabiat parkı beklentilerimizi karşılamaktadır.					
d	Tabiat parkını (alternatifi olmadığı için) mecburiyetten tercih ediyorum.					
e	Tabiat parkında yeterli, spor yapılabilecek alan vardır.					
f	Tabiat parkında oturma yerleri arasındaki mesafe yeterlidir.					
g	Çocuklar için yeterli oyun alanları vardır.					
h	Tabiat parkı engellilerin ihtiyaçlarını karşılayabilir ölçüdedir.					

1	Tabiat parkında yeterli sayıda WC ve lavabo, çeşme vardır.					
i	Oturma-piknik yapma yerlerinde elektrik için priz aydınlatma vs. vardır.					
j	Alan içi ulaşım ve yönlendirme tabelaları yeterlidir.					
k	Tabiat parkında kuru, yatık, devrik ağaç bulunmamaktadır. Ormanın bakımı yapılmaktadır.					
l	Tabiat parkında ateş yakma yerleri güvenli ve bakımlıdır.					
m	Ziyaretçilerin ulaşabileceği sıklıkta ve sayıda çöp kutuları mevcuttur.					

16. Tabiat parkının kurulduğu orman alanı ile ilgili olarak;

		Sıklık/Çatak Tabiat Parkı		
		Evet	Hayır	Bilmiyorum
c	Ağaçların türünü biliyor musunuz?			
d	Kaç tür ağaç var saydınız mı?			
e	Ormanda sincap, fare gibi kemirgenleri gördünüz mü?			
f	Orman ile ilgili bilgilendirici tabelaların bulunması ilginizi çeker mi?			
g	Ağaçların numaralandırılmış olması sizi rahatsız eder mi?			
h	Tabiat parkındaki ağaçlarda kuş yuvaları gördünüz mü?			
ı	Tabiat parkında hayvanların ayak izlerini gördünüz mü?			

17. Çorum ilinde yer alan iki tabiat parkını karşılaştırırsanız;

		Sıklık T. P.	Kararsızım	Çatak T. P.
a	Daha çok tercih ettiğimiz yerdir.			
b	Daha düzenlidir.			
c	İşletmesi daha iyidir.			
d	Daha konforludur.			
e	Daha sakindir.			
f	Hizmet daha iyidir.			
g	Daha temizdir.			
h	Doğal yapısı daha güzeldir.			
ı	Evime daha yakındır.			
i	Çorum'da daha popülerdir.			
j	Çocuklar için oyun alanları daha çoktur.			
k	Doğal alanları daha çok korunmuştur.			
l	Yağmurlu ve karlı havalarda da kullanılabilecek alt yapısı vardır.			

18. Çorum merkezde tabiat parkı sayısı yeterli midir?

A. Evet ()	B. Hayır ()	C. Fikrim yok ()
-------------	--------------	-------------------

19. Yeni bir tabiat parkı yapılması planlansa yer olarak nereyi önerirsiniz?

.....

20. Tabiat Parkında verilen hizmetlerden memnun musunuz?

Sıklık/Çatak Tabiat Parkı	
A. Evet ()	B. Hayır ()

21. 20. Sorunun cevabı hayır ise; memnun olmadığınız hizmetler nelerdir?

.....
.....
.....

22. Tabiat Parkı içerisinde doğal yapıya müdahale olması sizce doğru mu?

A. Evet ()	B. Hayır ()	C. Kısmen olabilir ()
-------------	--------------	------------------------

23. Tabiat parkının sizde uyandırdığı hisleri puanlayınız? (en yüksek 5 Puan en düşük 1 puan)

	Sıklık/Çatak Tabiat Parkı
a	Huzur veriyor
b	Güven veriyor
c	Zinde hissettiriyor
d	Mutluluk veriyor
f	

24. Tabiat parkını çevrenize önerir misiniz / öneriyor musunuz?

Sıklık Tabiat Parkı		Çatak Tabiat Parkı	
A. Evet ()	B. Hayır ()	A. Evet ()	B. Hayır ()

25. Alanda olmasını istedikleriniz?

.....
.....
.....
.....

26. Belirtmek istediğiniz diğer hususlar ve önerileriniz var mı?

.....
.....
.....
.....